Халқ денгиздир, халқ тўлқиндир, халқ кучдир!

ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزی

ҲИЖРИЙ: ҚАМАРИЙ 1411-ЙИЛ. ЗУЛ-ҲИЖЖА, 26-КУН.
ШАМСИЙ, 1370 ЙИЛ САРАТОН, 20-КУН.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ РЎЗНОМАСИ

1991 йил 1 январда таваллуд топган

1991 йил 9 июль, сешанба, 129-сон

НАРХИ обуначига 7 тийин. сотувда 10 тийин.

Қурилиш жабҳасида

ПУДРАТ ҚЎЛ КЕЛМОҚДА

Шу кунларда «Узагрострой»га қарашли Наманган вилоятидаги 3-деҳқончилик-қурилиш бирлашмаси ишчилари, муҳандис-техник ходимларининг шашти баланд. Бултур уларнинг кучи билан 21 миллион 875 минг сўмлик қурилиш-монтаж ишлари амалга оширилганди. Жорий йилда эса 41 миллион 388 минг сўмлик юмуш рўёбга чиқарилади. Яъни, қатор замонавий мактаблар, болалар боғчалари, уй-жой, маданият саройи ва шифохоналар барпо этилади, консерва заводи, трикотаж фабрикаси бинолари қурилиб фойдаланишга топширилади. Беллашувда механизациялашган 131, 133, 148, 146-кўчма колонналар пешқадам. Бу жамоаларда пудрат усули жорий этилганлиги, инсон омилига эътибор кучайтирилганлиги туфайли ҳозиргача 10 миллион сўмликдан зиёд қурилиш-монтаж ишлари бажарилди.

УСТОЗЛАР ИБРАТИ

Фарғона вилояти деҳқончилик-қурилиш бирлашмаси бўлинмаларида қўли гул қурувчилар талайгина. Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофотининг соҳиби Жабборали Суярқулов, Деҳқонбой Ашуров, СССР давлат мукофоти соҳиби Меликўзи Ҳайдаров, Содиқ Муталибов, Норматжон Тожибоев, Абдулла Мамадалиев, Мирзаолим Мирзаматов, Охунжон Маматов ва Содиқжон Эргашев ана шулар сирасига кирадилар. Улар бошлиқ бригадаларда меҳнатни уюштириш ва рағбатлантиришнинг илғор усуллари қўлланилгани, мавжуд имкониятлардан тўла фойдаланилаётгани, ички омиллар ишга солинаётганлиги оқибатида режалар ортиғи билан уддаланаяпти. Зиммадаги топшириқнинг миқёси ва кўлами эса катта: бу йил 25.164 квадрат метр уй-жой, 6.875 ўқувчига мўлжалланган мактаб, 1.670 ўринли болалар боғчаси, поликлиника, клуб, ҳаммом ва бошқа иншоотлар тикланиши мўлжалланган.

МУВАФФАҚИЯТ КАЛИТИ

Бозор иқтисодиёти қурилиш бўлинмаларига ҳам ўз таъсирини ўтказмоқда. Хом ашё — танқис. Юзага келган танг аҳволдан чиқишнинг йўли борми? «Бор, — дейишмоқда Қува районидаги механизациялашган 77-кўчма колонна бунёдкорлари. — Ёрдамчи корхоналарни барпо этиш, мавжуд цехларни кенгайтиришга катта эътибор бериш керак». Дарҳақиқат, мазкур ташкилотда ҳозир йилига 2.000 тонна маҳсулот тайёрланадиган оҳак цехи, 100.000 сўмлик ёғоч-тахтани қайта ишлайдиган комбинат, 5,5 миллион дона ғишт ишлаб чиқарадиган завод, темир-бетон ва асфальт корхоналари фаолият кўрсатмоқда. Бариси янги замонавий технология ҳамда асбоб-ускуналар билан таъминланган. Шу боис кутилганидан зиёд муваффақиятларга эришилаяпти. Бунда албатта Содиқжон, Эргашев, Рустамхон Султонов, Комилжон Саидов, Эгамберди Исмондиёров ва Норматжон Тожибоев бошлиқ қурувчилар бригадаларининг ҳиссалари катта.

Абдураҳмон ЖАББОРОВ,
«Узагрострой» матбуот марказининг мухбири.

Мактубларда эл дарди

МЕҲНАТГА ЯРАША РАҒБАТ КЕРАК

Намангандаги шойи газламалар ишлаб чиқариш бирлашмаси меҳнат аҳли иқтисодий танглик шароитида ҳам ускуналарни яшартириш, янги техника ва илғор технологияларни жорий этиш, муҳими — сидқидил ишлаш эвазига режаларни мунтазам бажаришга эришмоқда. Бу ерда тайёрланаётган маҳсулотлар довруғи эса ҳатто хорижий мамлакатларга ёйилган.

— Бироқ ечимини кутаётган муаммолар кўп, — дейди корхона касаба уюшмаси комитетининг раиси Абдумажид Мадраҳимов. — Аввало ишбилармонлар танқислиги барҳам топмаяпти. Тажрибамиз матбуот нашрларида, айниқса телевидениеда тарғибот қилинганда эди, маҳаллий ёшлар албатта сафимизни тўлдирардилар. Иккинчидан, тўқимачиларга ер участкаси, уй-жой ва машина ажратиш масаласига халқ депутатлари шаҳар совети раҳбарияти панжа орасидан қарамоқда. Ахир ҳозир 900 дан зиёд ишчи-хизматчи ана шу муаммоларнинг ҳал этилишига кўз тикиб турганлигини қандай изоҳлаш керак? Меҳнатга яраша рағбат бўлсагина ишда унум юксалишини наҳотки мутасаддилар билмасалар?

Т. СУЛАЙМОНОВ.

ЧИННИ ЖАРАНГИ

Мақолага шу сарлавҳани қўйдим-у, ана шу товушни анчадан буён эшитмаганим эсимга тушиб кетди. Ёки сиз дўкондан чинни идишлар сотиб олаяпсизми?

Бошқа жойни билмадим, аммо Наманган районидаги хўжалик моллари дўконларидан ҳозир кундузи чироқ ёқиб бўлса-да, чойнак ва пиёла топиш амри маҳол.

Тошкент, Самарқанд ва Қувасой чинни заводларининг маҳсулотлари қаерга кетаяпти? Уларни пештахталарда кўрадиган, истаган пайтда ҳалол меҳнатинг эвазига йиғган пулингга харид қиладиган кунлар қачон келади?

Абдуллажон ХОЛМИРЗАЕВ.

УТАКЕТГАН БЕПАРВОЛИК

Мен 1991 йил учун турли рўзнома ва ойномаларга обуна бўлгандим. Лекин январь ойида нашрларнинг бирортаси қўлимга тегмади. Шундан кейин ёрдам сўраб шаҳар алоқа-ишлаб чиқариш бошқармаси бошлиғи Абдуфаттоҳ Мўминовга ҳатто, халқ депутатлари шаҳар совети ижроия комитети раиси Мухторжон Рустамовга мурожаат қилдим. Улар аралашгач, Боғишамол даҳасидаги 38-алоқа бўлими ходимлари рўзнома ва ойномаларни февралнинг ярмида келтириб беришди. Афсуски, қувончим узоққа чўзилмади. Мана икки ойдан буён йўлга кўз тикиб почтачини кутаман. Ундан эса ҳамон дарак йўқ. Бепарволик эви билан-да! Энди арзимизни кимга айтайлик?

Восит ОХУНОВ.

Андижон шаҳри.

КЎНГИЛХИРАЛИК БЎЛМАСИН

Ассалому алайкум, ҳурматли рўзнома ходимлари!

Мен жамоатчи мухбир сифатида турли газета ва журналларга мақолалар ёзиб тураман. 1990 йилнинг 15 августидан 31 декабригача бешта таҳририятдан қалам ҳақи, бир манзилдан эса посилка келган экан. Шу муддатда шаҳарда бўлмаганлигим сабабли уларни ўз вақтида ололмагандим. Кейинроқ 142-почта бўлимидан суриштирсам, унинг бошлиғи квитанциялар ва посилка қайтариб юборилганини айтди. Лекин бирорта ҳужжатни кўрсата билмади.

Менинг номимга келган пул ва буюм ном-нишонсиз йўқолиб кетаверадими? Бунга сабабчи бўлган почта ходими Л. Пономарева жамоада ўзим иштирокимда муҳокама этилишини қатъиян талаб қиламан. Токи бундан кейин кўнгилхиралик бўлмасин.

Қилич МУСТАФОЕВ.

Тошкент шаҳри.

ДЕҲҚОНГА КИМ ҚАЙИШАДИ?

Мен «Халқ сўзи» рўзномасининг муштарийси сифатида унинг саҳифаларида эълон қилинаётган мақолаларни мунтазам ўқиб бораман. Менга айниқса «Мактубларда эл дарди» рукни остида ёритилаётган материаллар манзур бўлмоқда. Дарҳақиқат, ҳозир кимнинг ташвиши йўқ, дейсиз? Ўзимдан қиёс: олти фарзандим бор. Уларни едириб-ичиришим, кийинтиришим керак. Лекин колхозчи оладиган маошга рўзғор тебратиб бўладими? Устига устак, дўконлар пештахталаридан ҳеч вақо топа олмайсиз.

Тўғри, ҳозир ҳар ойда жон бошига озиқ-овқат маҳсулотлари, жумладан 7 килограммдан ун берилаяпти. Аслида у ана шу муддатга етмайди. Шаҳарда эса бошқача аҳвол: истаган пайтда дўкондан нон харид қилишингиз мумкин. Бунинг устига шаҳарликларга давлат нархида гўшт ва сариёғ тарқатилмоқда. Биз ана шу неъматлардан бебаҳрамиз. Бу ҳол қишлоқ аҳлида норозилик уйғотмоқда.

Деҳқонга қайишадиганлар борми ўзи?

С. ТОЖИДДИНОВ,
Гурлан районидаги Алишер Навоий номли жамоа хўжалиги аъзоси.

СССР ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИДА

1941—1945 ЙИЛЛАРДАГИ УЛУҒ ВАТАН УРУШИДА СОВЕТ ХАЛҚИ ҚОЗОНГАН ҒАЛАБА ШАРАФИГА МОСКВА ШАҲРИДА ЎРНАТИЛАДИГАН ЁДГОРЛИКНИ БУНЁД ЭТИШ ТАРТИБИ ВА МУДДАТЛАРИ ТЎҒРИСИДА

СССР Вазирлар маҳкамаси СССР Президентининг «Урушдан олдинги йилларда ва Улуғ Ватан уруши даврида ватанни ҳимоя қилиб ҳалок бўлган, шунингдек ўз байналмилал бурчини бажарган совет фуқаролари хотирасини абадийлаштиришга доир қўшимча тадбирлар тўғрисида»ги фармонини бажариш юзасидан қарор қилди:

Москва шаҳар ижроия комитети билан СССР Маданият вазирлиги СССР Мудофаа вазирлиги иштирокида Москва шаҳридаги Поклонная тепалигида 1941—1945 йиллардаги Улуғ Ватан урушида совет халқи қозонган ғалаба шарафига ёдгорлик қурилишини 1994 йилда тугатсинлар.

Мазкур ёдгорлик мажмуи иншоотлари босқичма-босқич, айрим зоналар ва объектлар бўйича бунёд этилиб, ишга туширилсин.

Ёдгорлик 1995 йилнинг май ойида, Ғалабанинг 50 йиллиги байрам қилинаётган кунларда тантанали вазиятда очилсин.

Москва шаҳар ижроия комитети илгари тасдиқланган техникавий-иқтисодий ҳисоб-китобларга мувофиқ, мазкур бинони бунёд этиш борасидаги асосий ишлар 1993 йилдан бошланишини назарда тутиб, 1941—1945 йиллардаги Улуғ Ватан уруши музейи фонд омбори қурилиши лойиҳа-смета ҳужжатларини 1991—1992 йилларда ишлаб чиқсин.

Москва шаҳар ижроия комитетининг лойиҳалаш ва қурилиш ишларида техникавий шарт-шароитлар ҳамда меъёрлари ўзгаргани муносабати билан Ғалаба ёдгорлиги қурилиши лойиҳа-смета ҳужжатларини қайта тасдиқлаш тўғрисидаги таклифи қабул қилинсин. Лойиҳа-смета ҳужжатлари қайта тасдиқлангунича иншоотлар қурилиши аввал тасдиқланган ҳужжатларга кўра маблағ билан таъминлансин.

СССР Маданият вазирлиги зиммасига музейда ва Ғалаба боғида ўтказиладиган ягона маданий дастурини ишлаб чиқиш ва уни амалга ошириш вазифаси юклатилсин.

Тегишли вазирликлар ва идораларга ҳам аниқ топшириқлар берилди.

Нилуфар ўрта мактабнинг 9-синфида таҳсил олади. Волидаги муҳтарамаси — Одинахон Сайфуддинова Ленинград районидаги «Коммунизм» жамоа хўжалигида моҳир сигирсоғарлардан. Нилуфар онасининг яқин кўмакдоши ҳамдир. Улар кунига ҳар бош сигирдан 11—12 литрдан серқаймоқ сут соғиб олишаётир.

СУРАТДА: Нилуфар онаси Одинахон опа билан.

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛ олган сурат.

Тадбиркорлар съездидан кейинги ўйлар

ТАШАББУС БОР, ҚУВВАТЛАШ КЕРАК

Иқтисодий тангликка қачон барҳам берилади? Тадбиркорлар таъсис съезди мажлисида ўтирарканман, мен бир журналист сифатида шу ҳақда ўйладим. Жавоби ҳам топила қолди: залдагиларнинг ҳаммаси уддабурон бўлганда! Йўқса, улар ўзларига берилган имкониятдан фойдаланиб, манфаатларию ҳақ-ҳуқуқларини дадил ҳимоя қилиб чиқмайдиларми? Албатта, йиғин қатнашчиларининг барисини шу тарзда айблаш нотўғри. Жўяли фикр-мулоҳазаларни билдирганлар ҳам бўлдики, бундан тониш нодонлик бўлур эди.

Дўст ачитиб гапиради, дейдилар. Республикамиздаги ишбилармонларнинг дарди бўлмаса керак, дея ўйлаб юрардим. Янглишган эканман. Минбардан аччиқ-чучук сўзлар ҳам эшитилиб турди. Уларга қарата «Шунча изтиробу аламларинг бор экан, матбуотда нега кам кўринасизлар, нима учун, ўткир, илғор ғояларни халқ билан бирга баҳам кўрмайсизлар?» — дегим келади.

Ташаббускорлар бор, уларни фақат қўллаб-қувватлаш керак. Андижон вилоятидаги асаларичиликка ихтисослашган жамоа хўжалиги бошқаруви раиси Рустам Усмонов худди шу тоифадаги кишилар қаторига киради.

«Ҳозир асаларичиликни тугатаяпмиз, ўзга чорамиз йўқ, — деди у. — Қоғозбозлар билан курашавериб чарчадик. Яқинда қирғизлар 31 гектар ер беришди. Бугун хўжаликнинг бутун ашқол-дашқолини ўша ерга кўчираяпмиз. Чунки янги масканда биз, тадбиркорларга ишлаш учун имкону шарт-шароит вилоятимизга қараганда ўн чандон яхшироқ. Ишланг, пул топинг, солиқни тўланг, қандингизни уринг!»

Ишбилармонларни нега қўлдан чиқараяпмиз? Нима, улар Ўзбекистонга керак эмасми? Андижонлик асаларичининг сўзлари яна қулоғим остида жаранглайди: **«Покистон, Бельгия ва Германия фирмалари билан алоқаларимиз бор. Нафақат асал эвазига, балки қўй терисини қайта ишлаш орқали ҳам даромад олаяпмиз. Унинг 4 донаси жаҳон бозорида 7 минг сўм туради. Лекин хайрли ишимизга давлат монополияси халақит бераяпти. Бутун ишлаб чиқариш кучлари унинг қўлида бўлса-да, рақобат пайдо бўлишидан қўрқади...»**

Наҳотки Усмонов ҳақ бўлса? Дарвоқе, нега улардан чўчишимиз керак? Ахир белгиланган қонунни четлаб ўтишмаса, солиқни вақтида тўлаб туришса, яна нима керак? Иқтисодий ночор шароитда бундай ширкатлардан фойдаланиш кони фойда-ку. Капиталистик мамлакатларнинг тараққиётига сабаб айни шу рақобат эмасми? Қўлидан келган киши корхона ёки ширкатини гуркиратади, эплай олмаса, «алвидо, ғўр ёшлигим» деб сафдан чиқиб кетаверади. Бунинг нимаси ёмон?

Ҳозир республикамизда хорижий мамлакатларнинг фирмалари ҳамкорлигида кўплаб қўшма корхоналар қурилаяпти. Нима, улар бизга фақат ёрдам бериш учун келишаяптими? Шундай деб ўйлангиз, адашасиз. Ҳар қайсиси бир сўм сарфлаб икки ҳисса фойда кўриш илинжида. Яъни, сиздан угина, биздан бугина. Мен қўшма корхоналарга қарши эмасман, лекин ўзимизнинг ишбилармонларимизга ҳам четга чиқишларига имкон яратилиши тарафдориман.

«Мустақил асаларичилик хўжалигида етиштирилган маҳсулот ўзимизникими, уни хоҳлаган жойда сотишимиз, истаган юртга бепул ҳадя этишга ҳаққимиз бор. Аммо Ички ишлар вазирлиги ходимлари йўлимизга доимо ғов. Биздан рухсат олишингиз шарт, дейишади. Тўғри, биз шартномага биноан аввало халқимиз эҳтиёжини таъминлашга мажбурмиз. Ва шундай иш тутаяпмиз. Бироқ ортиқчасини қандай тасарруф этиш ихтиёримизда қолсин-да. Мен Ички ишлар вазирлигини судга бермоқчийдим, арзимни эшитадиган мард судьялар топилмаяпти. Қўлимда эса фактлар етарли»...

Нуфузли маҳкама ходимлари боши берк кўчага кириб қолган жиноятчиликнинг олдини олиш ўрнига хўжалик ишлари билан ўралашиб юриши ғалати туюлди менга. Четга чиқарилаётган маҳсулот таркибини текширишлари эҳтимол асослидир. Аммо унга бутунлай ҳукмронлик қилишларини қандай тушуниш мумкин? Руҳимизга сингиб кетган қоғозбозлик, манманликдан қачон қутуламиз?

Қурултойда Ўзбекистон Тадбиркорлар уюшмаси тузилди. Менимча, бу янги ташкилот ўзини оқлаш учун ҳали тер тўкиб меҳнат қилиши, тадбиркорларни давлат монополияси зуғмидан ҳимоя этиши лозим. Уюшма қошида прокурор мансаби жорий қилинса, бу борада дадил қадам ташланган бўлади. Ўшанда ишбилармонларнинг ишонч билан ишлашларига, ўз маҳоратларини намойиш этишларига имкон яратилади.

Ҳозир Р. Усмонов янги тажриба устида ишлаяпти. У саноат усулида тупроқ унумдорлигини, бинобарин гектар ҳосилдорлигини икки ҳисса оширмоқчи. Бошқача айтганда, ҳеч қанақа кимёвий дориларсиз мева-чева, сабзавот етиштириш унинг орзуси. Ҳолбуки, ушбу тажриба 50-йилларда Америка Қўшма Штатларида синаб кўрилган: оддий ёмғир чувалчанги гўнг, чигит чиқити ва хазондан озиқланиб, гумус миқдорини кўпайтиради. Янгилик икки томонлама фойдали: ҳам атроф муҳити мусаффо бўлади, ҳам инсон соғлиғи мустаҳкамланади.

«Шу мақсадда Ғарбий Украинадан 5 миллион дона чувалчанг олиб келганмиз. Ҳозир у 100 миллионтага етди. Йил охиригача яна ўн баравар кўпаяди. Бир килограмм гумус баҳоси — 5 марка (совет пулида 100 сўм). Кўпчиликнинг бу ишдан ҳали хабари йўқ. Аммо вақтлар келадики, одамлар бизнинг тажрибамиз моҳиятига тушуниб етишларига ишончим комил», — дейди у.

Эсимда, бундан ўн-ўн беш йил бурун ҳовлимиздаги ерни чопиб, экин экардик. Ўшанда бир кетмон тупроқ ичида 15 тагача чувалчангни учратиш мумкин эди. Бугун эса ана шу жониворни ҳатто кундузи чироқ ёқиб тополмайсиз. Қарангки, энди у ҳам пулга чақилмоқда.

«Ҳозир Ўзбекистон бозоридаги нархлар Сибирь, Москва, ва Ленинграддаги нархларга тенглашиб қолди. Нега бундай бўлаяпти! Олдин халқимизни маҳсулот билан таъминлайлик, деймиз. Бунга амал қилинаяптими! Ўтган йили тонналаб пиёзу картошка чириб, нест-нобуд бўлди. Сабаби аён: у ё ўз вақтида қабул қилиб олинмади, ё сақлашнинг имкони бўлмади. Шу боис деҳқон бу йил харидоргир бошқа экинлар экди. Натижада пиёз ва картошканинг нархи 3 сўмдан 5 сўмгача кўтарилди. Бунақаси илгари кузатилганми! Демак, ҳаммасига ўзимиз айбдормиз»...

Рустам Усмоновнинг куйиб-пишиб айтган бу гапларига қўшилмай иложингиз йўқ.

Тадбиркорларнинг яна бири — «Бухоро тўқимачиси» ширкати раиси, шаҳар ташаббускорлар уюшмаси раисининг муовини Ҳ. Хўжаев билан ҳам суҳбатлашдик.

— Бизда муаммолар қалашиб ётибди, — деди у. — Хом ашё танқислиги — шулардан бири. Бизга ҳатто бор нарсаларни ҳам беришмаяпти. Оқибатда сафимизга қўшилаётган юзлаб тадбиркорларни иш билан таъминлай олмаяпмиз. Устига устак, одамлар олти ойдан буён маошсиз меҳнат қилишаяпти. Яқинда эса янги гап чиқди: товон (компенсация)ни ўзларинг тўланглар, дейишди. Бунга чидаш мумкинми?

Шу пайтгача маошсиз ишлаётган ишчиларнинг бардошига балли! 170 турда халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариладиган ширкатда аҳвол шу даражада бўлса, кичик корхонадагилар қандай кун кечиришаяпти? Ширкатларни ихчамлаштириш ҳақида гап-сўзлар юрибди. Ўз харидорларини эндигина топганларида, улар учун сарсону саргардонлик не ҳожат? Ўтган йили юқорида номи қайд этилган ширкатда бир миллион икки юз минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилганди. Бу йилнинг олти ойи бадалида эса ана шу кўрсаткич атиги 370 минг сўмни ташкил этди. Ваҳоланки, талабгорлар кўп, фақат хом ашё етишмаяпти. Шундай экан, ҳадеб тўсиқларни писанда қилавермасдан, уларга ёрдам қўлини чўзиш мақбул эмасми?

Мен Ўзбекбирлашув саройида очилган кўргазмада бухоролик тадбиркорлар ишлаб чиқарган халқ истеъмоли буюмларини мароқ билан томоша қилдим. Хотин-қизларнинг чиройли халатлари, болалар кийим-кечаги, пойафзалу, лаъли идишлар... Ҳар бири кўнглингизга иликлик бахш этади. Бундан бир йил олдин Бухорода ўтказилган чет эл фирмаларининг кимошди савдосида бу ширкат маҳсулоти — тақинчоқлар солинадиган қутича 800 долларга баҳоланибди.

— Биз бермадик, — деди Ҳ. Хўжаев. — Чунки у хорижда қимматроққа сотилиши мумкин-да. Шу боис 100—200 сўм арзонроқ бўлса-да, қутичани халқимизга раво кўрдик. Шу пайтгача алданганимиз етар. Энди дунё бозорига чиқиш тадоригини кўришимиз керак. Ахир ҳар қандай харидорни ҳайрон қолдирадиган маҳсулотларимиз бор. Мана кўриб турибсиз, Бухоро атласининг инқилобдан кейин йўқолиб кетган нусхасини яратдик. Энди унутилган бахмалимизни ҳам қайта тиклаш ҳаракатидамиз. Назаримда, маҳсулотларимиз нархи у қадар юқори эмас, бўлмаса харидорлар уларга яқин келишмасди.

Қаранг, битта қутича 800 доллар турса! Бу давлатнинг шусиз ҳам бўшаб, қолган чўнтагига мадад-ку. Ҳам ўзи емай, ҳам бировга едирмай юришдан ким манфаатдор? Қачонгача ёнимиздан оққан сувнинг қадрига етмаймиз?

— Халққа ўзимизнинг кимлигимизни, арзон ва сифатли маҳсулотларимизни кўрсатадиган пайт келди, — дейди Сурхондарё вилояти тадбиркорлар уюшмасининг иш юритувчиси Н. Ҳайитова. — Бунинг учун аввало давлат қарамоғидан чиқиб, мустақил банкимизга эга бўлишимиз керак. Ҳозир кўпгина кооперативлар уюшмамизга қўшилишга чўчишмоқда. Ҳолбуки, уларнинг қўллаб-қувватлашларига муҳтожмиз.

Ҳа, истаймизми-истамаймизми, давлат корхоналари билан рақобат қила оладиган ширкатлар пайдо бўлди ва юзага чиқмоқда. Бу — замон талаби, иқтисодий ночорликдан қутулишнинг ягона йўли. Биз уларнинг имкониятларидан иложи борича фойдалансак, бозорнинг маҳсулотга тўлишига, нархларнинг оз бўлса-да пасайишига эришишимиз мумкин. Зеро, хусусий корхоналар ва ширкатларнинг фойдаси бўлса борки, асло зиёни йўқ. Бутун ишлаб чиқариш воситаларини ёлғиз қўлда тутиб туришнинг оқибати қандай кунларга дучор этганлигига гувоҳ бўлиб турибмиз.

Бироқ юқоридаги гаплардан «Хусусий мулк эгалари кўнглига келган ишни қилишларига, низомдан сакраб ўтиб, ўз маҳсулотларига осмон баробар нарх белгилашларига имкон яратиб берилсин» деган хулосага келмаслик керак. Назаримда, давлат корхоналари ҳам, улар ҳам битта шиорга («Аввал ўз халқингни ўйла, кейин ўзгани») амал қилсалар, мақсадга мувофиқ бўлади. Кўпчилик тадбиркорларнинг фикри шундай.

Маннон ОТАБОЙ,
«Халқ сўзи»нинг махсус мухбири.

Эскини ямаб эсинг кетади, дейди халқимиз. Лекин янгиси топилмаса начора!

Еркин БОТИР олган сурат.

ТАДБИРЛАР МУШТАРАКЛИГИ

ёки якка тартибда уй-жой қурилишининг ҳуқуқий муаммолари

Республикамизда уй-жой муаммосини ҳал этиш йўлида дадил қадамлар қўйилмоқда. Шу мақсадда қурилишнинг барча шакллари, айниқса якка тартибда уй-жой қурилиши кескин ривожлантирилаяпти. Фикримиз қуруқ бўлмаслиги учун далилларга мурожаат қилайлик.

1990 йилда фуқароларнинг шахсий ёрдамчи хўжаликларини ривожлантириш ва якка тартибда уй-жой қуришни кенгайтириш ниятида қарийб 1,5 миллион оилага жами 183 минг гектар ер участкаси ажратилганди. (Келгусида ана шу кўрсаткични ярим миллион гектарга етказиш мўлжалланмоқда). Бу йил фойдаланишга топшириладиган уй-жойларнинг умумий ҳажми эса 10,8 миллион квадрат метрга тенг бўлиб, унинг учдан икки қисми қишлоқ жойларига тўғри келади. Яъни, шахсий уй-жой қурилишининг ҳиссаси 60 фоизни ташкил этади.

Якка тартибда уй-жой қурилиши кишиларнинг бошпанага бўлган эхтиёжини қондирибгина қолмасдан, балки деҳқончилик маҳсулотларини қўшимча ишлаб чиқаришга имкон берувчи ёрдамчи хўжаликни ривожлантириш, оилани мустаҳкамлаш, фарзандларни тарбиялаш ҳамда мутахассислар қўнимсизлигини чеклашда муҳим аҳамият касб этади.

Шунга қарамасдан республиканинг бирқанча вилоят ва районларида асосан давлат капитал маблағига умид боғлаш оқибатида қурилишнинг ана шу шаклига эътибор анча сусайгани сезилмоқда. Бунга бинокорлик материалларининг тақчиллиги, уларни сотишдаги турли тақиқлашлару чеклашлар ҳам сабаб бўлаётир. Айни пайтда уй-жой қуриш ва томорқа учун ер ажратишда қўпол хатоларга йўл қўйилаяпти.

«Ўзбекистон ССРда мулкчилик тўғрисида» 1990 йил 31 октябрда қабул қилинган қонун (6-модданинг 3-банди)га кўра шахсий ёрдамчи хўжалик, боғдорчилик-полизчилик хўжалиги юритиш, уй-жой қуриш ва уларга қараб туриш, қонунда кўзда тутилган бошқа эхтиёжларни қондириш мақсадида фуқароларга умрбод эгалик қилиш учун мерос қилиб қолдириладиган ер берилади. Ушбу қонуннинг 7-моддасида таъкидланишича, уй-жойлар, дала ҳовлилар, боғ уйлари, шунингдек истеъмол ва ишлаб чиқариш моҳиятига эга бўлган бошқа мол-мулк фуқаролар мулки бўлиши мумкин. Уй-жой кооперативининг, уй-жой қуриш, дала ҳовли, гараж кооперативи ёки бошқа кооперативларнинг аъзоси фойдаланиш учун ўзига бериб қўйилган хонадон, дала ҳовли, гараж, бошқа иморат ёки бино учун пай бадалини батамом тўлагач, шу мол-мулкнинг эгаси ҳуқуқини олади.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг «Ер тўғрисида» 1990 йил 20 июндаги қонунига биноан эса фуқароларга доимий ёки вақтинча фойдаланиш учун ер берилади. Ердан вақтинча фойдаланиш қисқа муддатли — уч йилгача ва узоқ муддатли — уч йилдан ўн йилгача бўлиши мумкин. Мазкур қонуннинг 22-моддасида ёзилишича, шаҳарлар ва шаҳар посёлкаларида, шунингдек колхозлар, совхозлар ва бошқа қишлоқ хўжалиги ҳамда ўрмон хўжалиги корхоналари, муассаса ва ташкилотларнинг ер эгалиги таркибига кирмаган қишлоқ аҳоли пунктларида якка тартибда уй-жой қуриш ва уй жойларни ободонлаштириш учун умрбод мерос қилиб қолдириладиган эгалик ҳуқуқи билан Ўзбекистон ССР ва Қорақалпоғистон АССР қонунларида белгиланган тартибда ҳар бир оилага 0,06 гектаргача ер участкаси берилади. 13-модданинг 10-бандида эса бундай деб ёзиб қўйилган: қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши учун бериб қўйилган ер участкасидан бир йил давомида ва ноқишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши учун берилган ер участкасидан икки йил мобайнида фойдаланилмаганида ерга эгалик ҳуқуқи тўхтатилади.

Ҳар иккала қонуннинг ижросини таъминлашни халқ депутатлари советлари ва махсус вакил қилинган маҳкамалар амалга оширишлари керак. Аммо амалда фуқаролар ўз тасарруфларидаги ерлардан ҳанузгача қадар унумли фойдаланмаётганликлари, уй-жойга эгалик қилиш, уни мерос сифатида қолдиришда қийинчиликларга дуч келаётганликлари ҳақида маълумотлар борки, бу ғоят ташвишлидир.

Бундай муаммоларни ҳал қилиш учун ташкилий, иқтисодий ва ҳуқуқий тадбирлар биргаликда рўёбга чиқарилиши керак. Аввало, қишлоқ жойларида аҳолига уй-жой қуриш учун ер ажратишда ҳеч қанақа тўсиқ бўлмаслиги лозим. Иккинчидан, якка тартибда уй-жой қурилишида миллий ва маданий хусусиятлар, шунингдек табиий, жўғрофий ҳамда демографик омиллар эътиборга олиниши зарур. Учинчидан, якка тартибда уй-жой қурилишини амалга оширишнинг қоидалари қабул қилиниши даркор. Шунда фуқаролар ва халқ депутатлари маҳаллий советлари, корхоналар, хўжаликлар ўзаро муносабатларининг ҳуқуқий асоси ҳам белгиланади.

Ҳозир нима бўлаяпти ўзи? Маълумки, ҳуқуқий ҳужжатларга биноан аҳолига якка тиртибда уй-жой қуриш учун қарз (ссуда) берилиши керак. Бироқ амалиётда бунинг мукаммал тартиби бўлмаганлиги боис жиддий нуқсонларга йўл қўйилаяпти. Энди одамларни қурилиш материаллари билан таъминлашни олиб кўрайлик. Модомики ёғоч-тахта тақчил экан, пудратчи қурилиш ташкилотлари билан шартномалар тузиш мумкин эмасми? Мумкин. Афсуски, бизда ана шу усулнинг шартлари ҳуқуқий тартибга солинмаган. Бундан ташқари якка ҳолда уй-жой қуришни янада ривожлантиришга алоҳида ҳисса қўшаётганларни рағбатлантириш, аксинча, бу ишга тўғаноқ бўлаётганларга нисбатан жавобгарлик чораларини белгилаш ҳам эътибордан четда қолаётир.

Хулоса шуки, Ўзбекистон ССР Вазирлар маҳкамаси «Республикада якка тартибда уй-жой қурилишини амалга оширишнинг қоидалари»ни тезроқ қабул қилиши керак. Хорижий мамлакатларда эса бу борада норматив актлар мавжуд. Масалан, Германияда 1985 йилнинг 1 февралидан бошлаб «Фуқароларнинг якка тартибдаги қурилишни амалга оширишлари ҳақида низом» кучга кирганки, бу ўзаро муносабатларни тартибга солишда катта самара бермоқда.

Ш. РЎЗИНАЗАРОВ,
Ўзбекистон Фанлар академияси Фалсафа ва ҳуқуқ институтининг фуқаролик жараёни ҳамда меҳнат ҳуқуқи сектори мудири, ҳуқуқшунослик фанлари номзоди.

МАДАНИЯТИМИЗ ТАҚДИРИ ИШОНЧЛИ ҚЎЛЛАРДА БЎЛСИН

Маданиятимизнинг шу кунги аҳволига очиқ кўз билан қарамаётганлигимиз оқибатида кейинги йилларда иқтисод ва сиёсатда бой берилганидек, кўҳна маданиятимизнинг кўпгина соҳалари ҳам инқирозга юз тутди.

Олдинда йўл бошловчи бўлмагач, ҳар қандай соҳа ҳам ривожланмасдан бир жойда қолиши аниқ. Гўё ҳаракат бордек кўринади-ю аслида самараси йўқ. Шундай экан, раҳбар деган одамнинг эл учун йиғлай оладиган кўзи, қайғура оладиган юраги бўлиши керак.

«Юраксиз кишилар, — деб ёзган эди яқин ўтмишимизда порлаб турган маърифат чироқларимиздан бири, бобожонимиз Абдулла Авлоний, — дин ва миллатга бўй бўлолмасликлари табиийдир». 1985 йилда Б. Ф. Сатин Тошкент шаҳар партия ташкилотининг юз минг кишилик армиясига етакчи бўлди. У мутахассислиги бўйича асфальт-бетон машиналари механик-инженери эди. Олдинига унинг атрофида сатинчилар пайдо бўлишди ва «даҳо»ни қуршаб олишди. Ҳар бир сўзидан улар асфальт-бетон эмас, осмондан тушган «авлиё»нинг кароматини ясашарди. Шаҳар маданиятини сатинчиларга ўхшаган кимсалар бошқаришди ва ҳамон бошқараяптилар. Булар И. И. Мельникова, Л. И. Романова каби шахслардир. Ҳанузгача Л. И. Романова шаҳар маданият бош бошқармаси бошлиғининг биринчи муовинидир. Чилонзор районида М. А. Хананянц, Сергели районида эса В. А. Лабинская ва бошқалар ҳам маданият масалалари бўйича юқори лавозимларни эгаллаб туришибди.

Халқимизнинг кўп минг йиллик тарихи билан боғлиқ меъморчилик, миниатюра санъати, ҳунармандчилигининг юзлаб турлари, амалий санъату ижодининг ўлмас дурдонаси — бахшичилик қандай қилиб ривожланиши мумкин? Раҳбар ходимлар маҳаллий халқнинг удумларини, анъаналарини, урф-одатини, маданиятини билмасалар. Ўтган йилларда халқ оғзаки ижоди гўё қаровсиз гулзорга ўхшаб қолди. Ранг-баранг гулларнинг кўпи сўлиди, айримлари қуриди. Бир қисмини вақтида ўрганмаганлигимиз сабабли унутиб юбордик. Уларда аждодларимизнинг қувончу ғамлари, урф-одатлари акс этганку, ахир.

Не-не «Ёр-ёр»лару, не-не «Алла»лар айтилмай эсдан чиқиб кетди. Мусиқий алифбони болаларимиз, талабаларимиз немис, итальян, рус, украин, белорус мусиқаларини ўрганишдан бошлаяптилар. Мусиқа мактабларида ва ўқув юртларида Оврупо мусиқаси асосида таълим берилиши миллийликка зиён етказмоқда. Бастакорлар томонидан мусиқа мактаби ўқувчилари ва ўқув юртлар талабалари учун халқ мусиқаси деярли қайта ишланмаяпти — болаларга, талабаларга мослаштирилмаяпти.

Миллий маданиятимизни ривожлантириш учун раҳбар лавозимларда ўз касбининг билимдони бўлган мутахассислар ишлашлари керак. Халқимизда шундай нақл бор: «Чумчуқ сўйса ҳам қассоб сўйсин». Минг афсуски, айрим раҳбар ходимлар халққа кўпроқ нафи тегадиган ўз касбкорлари билан шуғулланиш ўрнига ақллари етмайдиган, охири сароб бўлиб чиқаётган ишларга қўл урмоқдалар.

Мусиқа мактабларида, ўқув юртларида ўзбек миллий оҳанглари асосида тузилган дарсликлар, қўлланмалар йўқ деса ҳам бўлади.

Мусиқа тарбиясини ҳозирги талаб даражасига кўтариш учун Ўзбекистон Бастакорлар уюшмаси, Маданият вазирлиги ва нашриёт ходимлари биргаликда жонбозлик қилсалар, муаммони муваффақиятли ҳал қилишлари мумкин.

Ўз халқ ўтмишини унутган, юрагида аждодлар ёди ўчган одам маънавий ўлимга, халқ эса маънавий таназзулга маҳкум. Бундай инсонда на жасорат, бундай халқда на маданият бўлади. Ўз она тилини, маданиятини яхши билмаган одам ҳеч қачон халқчил раҳбар бўла олмайди.

Президентимиз И. А. Каримов айтганидек, ҳар жабҳада, ҳамма соҳада «Ўз миллий кадрларимизни тарбияламасак, келажагимиз йўқ».

Келажагимизни миллий кадрлар сони, сифати ва савияси белгилайди.

Тошкентбой УСМОН ўғли.

МУСТАҚИЛЛИК МАҚОМИ БЕРИЛДИ

Давлат божхона назорати бош бошқармаси ҳузуридаги Ўзбекистон республика божхонасининг Фарғона божхона пости мустақил бўлинма мақомини олди. Энди Фарғона божхонасига учта — Андижон, Қўқон ва Наманган постлари қарайди. Фарғона божхонаси бошлиғи З. Фозиловнинг сўзларига қараганда, бу ташқи иқтисодий фаолият ҳуқуқига эга бўлган маҳаллий корхоналар билан ҳамкорлик доирасини анча кенгайтирган. Бундай ҳамкорлик уларга фойдали бўлиши равшандир. Агар улар бундан илгари ўз юкларини чегара божхоналарида декларация қилдиришларига тўғри келган бўлса, эндиликда улар бу ишни шу жойнинг ўзида анча тез бажарадилар.

(ЎзТАГ).

ХАРИДОРГИР «ОРОМ»

«Ором» — Наманган мебель фабрикасининг ана шу янги маҳсулоти савдо тармоқларига чиқарила бошлади. Тўғри, улар дўконларда тез сотилиб кетаяпти. Унинг ҳозирги даврга мос безаклари, ўзига хос шакли шу заҳотиёқ харидорлар эътиборини тортмоқда. Мебель ригалик мутахассисларнинг чизмалари асосида тайёрланган. Йил охиригача шундай мебеллардан 700 тасини чиқариш режалаштирилган. «Ором» Европа усулида яратилган бўлса, наманганликларнинг иккинчи — хобхона мебели — «Гулбаҳор» миллий хусусиятлар ҳисобга олиниб тайёрланган. Бу маҳсулотни шу йил куз фаслида савдо тармоқларига чиқариш мўлжалланмоқда.

ҚУРУВЧИЛАР УЧУН

Толлимаржон ГРЭСи қурувчилари бир иш кунида 200 беморни қабул қиладиган поликлиникага эга бўлдилар. Янги даволаш муассасаси Нуристон посёлкасидаги янги мавзенинг жуда катта қурилиш майдончаси ёнида пайдо бўлди.

Истиқболи катта бўлган бу посёлкада соғлиқни сақлаш иншоотларини алоҳида назорат қилишади. Келаси йилиёқ нуристонликлар 150 ўринли кўп йўналишли замонавий касалхонага эга бўладилар, Толлимаржон денгизи соҳилида эса профилакторий ва оромгоҳ қуриш режалаштирилган. Бу иншоотлар чўл ичкарисига келиб, ГРЭСда ишлайдиган барча кишилар учун ҳаётий зарутатдир.

(ЎзТАГ).

Жиноят ва ҳақиқат

ГУМОН ИМОНДАН АЖРАТАР

Нарпайга очиқ хатлар

ШИКОЯТЧИ ГУЛЧЕҲРА РУСТАМОВАГА

Гулчеҳра, Сиз «Халқ сўзи» рўзномасининг шу йил 6 март сонида чоп этилган «Оппоқ қоғозларда не гуноҳ?» сарлавҳали мақоладан норози бўлиб, таҳририятга хат юборибсиз. Унда муаллиф Санъат Маҳмудовани нотантиликда айблаб, «қўлингдан яхшилик келмас экан, ёмонлик ҳам қилма» нақлини илгари сурибсиз. Бу масалада нотўғри қилибсиз, дея олмаймиз. Чунки Сиз ҳам матбуот чиқишларига ўз муносабатингизни билдиришга, башарти шаънингизга ноўрин гап қилинган бўлса, инкор этишга, борингки, қоралашга ҳақлисиз.

Хабарингиз бор, таҳририят топшириғига кўра норозилик хатингизни олиб, «Иттифоқ» жамоа хўжалигига ўтдим. Бу ерга биринчи келишим эди. Лекин хўжалик идорасида ҳам, Сиз мудиралик қилган «Шодлик» болалар боғчасида ҳам мени оғриниб кутиб олишди. Бунинг боисини аста-секин англадим. Инчунин, Сизнинг шикоятларингиз текширувлари бўйича ўнлаб комиссия келгану, мен дард устига чипқондай, Америка очадигандай бўлиб туюлибман. Начора, хизматчилик экан.

Энди, Гулчеҳра, Сиз билан андак баҳсга киришишга тўғри келади. Норозилигингизнинг лўнда мазмуни шундай: болалар боғчасига ўн йил мудиралик қилгансиз-у, қуруқ туҳматга учраб вазифангиздан бўшатилгансиз. Мен бу ҳақда батафсил тўхтала олмайман. Чунки Санъат Маҳмудова «Шодлик»даги хафагарчилик, «Иттифоқ»даги ноиттифоқлик тўғрисида ўзининг аниқ ва холис фикрларини билдирган. Шундай бўлса-да, айрим гапларни қисман такрорлашга мажбурмиз. Шикоятингиз Ўзбекистон ССР халқ депутати, Олий Кенгаш комитети аъзоси, Иштихондаги марказий касалхона бош врачи Болта Ҳиббимов томонидан текширилиб, даъволарингиз асоссиз деб топилган. Сиз эса бу текширувдан норози бўлгансиз. Сўнг Олий Кенгаш Оналик ва болаликни муҳофаза қилиш комитетининг масъул, котиби, Ўзбекистон ССР халқ депутати Сожида Зиёева, ҳуқуқшунос Шавкат Ғозиев ва Санъат Маҳмудовалар Нарпайга йўл олишган. Уларга вилоятдан, райондан масъул вакиллар қўшилишган.

Бу галги комиссия текширувини ҳам шошма-шошарлик ва бирёқламаликда айблаяпсиз. Инсоф билан айтинг-чи, қарийб ўн киши Тошкенту Самарқанддан кору борини йиғиштириб, Сизни дея Нарпайга ўтишади, беш-олти соат қоғоз титкилаб, беҳисоб одамлар билан суҳбатга ғарқ ботишади-ю, яна ишни чала ташлаб келишадими? «Ҳуқуқшунослар ҳам барча ҳужжат ва далиллар билан танишиб, масала тўғри ҳал этилганини ёзиб беришди», дея қайд этилади юқоридаги мақолада. Дарҳақиқат, менинг қўлимдаги ҳужжатлар ҳам қонун тили билан гапириб, Сизнинг ишдан озод қилинишингиз болалар боғчаси жамоасининг қатъий талаби эканлигини исботламоқда.

«Қанақа исбот?!» дея даъво қиласиз.

Ходимларга нисбатан қўполлигингиз, лавозимингизни суиистеъмол қилганингиз, болалар ҳақига шерик бўлганингиз хусусидаги «Очиқ хат» муҳокамасида айбларингиз тасдиқлангани ва бунга иқрорлик келтирганингиз, қайта сайловда жамоа Сизни тан олмагани тўғрисида етти киши (ўша текширувида қатнашган комиссия аъзолари) тушунтиришнома берди. Улар орасида кўпни кўрган оқсоқол, Сиз каби боғча мудираси, депутат, раҳбар, хотин-қиз бор. Майли, булар ҳам Сизнинг мухолифларингиз бўлишсин. Мени «Уҳ, яна комиссия келди», дея озорланиб қарши олган боғча ходимлари тушунтириш беришдан бош тортишди ва олдиндан тайёрлаб қўйилган шикоят хатини қўлимга тутқазишди. Унга Г. Қораева, М. Бобоева, Ф. Расулова, Н. Нормуродова, М. Абдуназарова, Х. Маматқобиловалар имзо чекишган. Талаблари қатъий: Г. Рустамованинг ҳамма айбларини исботлашга кафил бўлиб келдик ва шундай бўлиб қоламиз; комиссиябозликка чек қўйилсин; колхоз раиси тинч йўл билан келишув асосида Г. Рустамовани ишга тиклаш, бекор юрган вақти учун маошини тўлашга сўз берибди-ки, биз бунга қаршимиз.

Албатта, Сиз бу гапларни тан олмайсиз, қўлларингиздаги баъзи ҳужжатларни кўрсатасиз. Чунончи, шикоят хатингизга район агросаноат уюшмаси ҳуқуқ бўлими бошлиғи А. Иброҳимов ва уюшма бош мутахассиси О. Рўзиеванинг жамоа хўжалиги бошқаруви Сизни ишдан нотўғри бўшатгани ҳақидаги маълумотномани илова қилгансиз. Унда «Ўзбекистон ССР Меҳнат қонунлари кодекси»нинг 32 ва 197-моддалари ҳамда колхозчилар Намунавий уставининг 47-моддаси бузилгани ҳолда Сизга адолатсизлик қилингани билдирилган. Аслида бу ҳужжат агросаноат комплекси раёсатининг 1990 йил 21 сентябрдаги қарорига асосланган. Бордию мана шу ҳужжат асл ҳақиқатни ҳимоя қилганда эди, ўз вазифангизга тикланишингизга ҳеч бир киши монелик қилолмасди. Сиз бугунги кунда мухолиф ҳисоблаётган хўжалик раҳбарлари қонуний тарзда «ҳақ»ларини олишарди.

Афсуски, агросаноат комплекси ходимлари Самарқанд вилояти комитетининг ҳуқуқни ҳимоя қилиш инспектори С. Қодиров районда чиқарилган юқоридаги қарорни рад этади, (1990 йил 4 октябрь). А. Иброҳимов, масалани ўрганишда хатога йўл қўйган, деган хулосага келади. Қисқаси, вилоятда Сизнинг даъволарингиз асоссизга чиқарилади. Бу хулоса Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги давлат-кооператив комитетида ҳам тўғри деб топилади (1990 йил 5 декабрь). Лекин Сиз буларнинг бирортасига ишонмайсиз, қўшилмайсиз. Эҳтимол, рад фикрларингизда асос бордир. Келинг, вазиятга ўша — Сизни ҳимоя қилиши шарт бўлган қонун моддалари асосида ёндашиб кўрайлик. Биз энди масалага бутун икир-чикиригача аралашишга мажбурмиз. Сиз шуни талаб қилаяпсиз.

А. Иброҳимов 32-модда бўйича Сизни ҳимоя қилади: яъни бошқа ишга кўчириш учун ишчи ёки хизматчининг розилиги; лавозим нормаларини ўзгартириш ҳақида ходим камида икки ой олдин хабардор қилиниши керак. Лекин Сизнинг хатти-ҳаракатингизга меҳнат қонунлари кодексининг 41-моддаси 3-бандини қўллаб, 158-моддаси бўйича баҳо беришга тўғри келади. Яъни, қўл остингиздагиларга қўполлик қилганингиз, ишга совуққонлик билан ёндашганингиз учун 1988 йил 30 июнда қаттиқ ҳайфсан олгансиз. Иш жойингизда сабабсиз бўлмаганингиз учун 1990 йил 17 апрелда қаттиқ огоҳлантирилгансиз. Бинобарин, бошқа ишга кўчиришда Сиздан розилик сўралмагани тўғри. Энди икки ой олдин хабардорлик ҳақида. Ўзингиз ўйланг, жамоа хўжалиги бошқаруви Сизни бошқа ишга кўчириш ҳақида шунча муддат олдин бирор бир қарорга келганмикан? Ёки жамоангиз бундан буён Сиз билан ишламаслик учун 80—90 фоиз овоз бериб, икки оёқни бир этикка тиқиб турганда, икки ой муддатни ким бера олади?

Шунча вақт болалар боғчасини ёпиш керакмиди? Хуллас, бу талабингиз ҳам 36-модданинг 6-банди бўйича ўз-ўзидан бекор бўлаётир.

Агросаноат комплекси ходимлари касаба уюшмаси вилоят комитети раиси Э. Эргашевнинг Сизга жавобидан кўчирма: «Колхоз Намунавий уставини қўпол равишда бузганингиз учун унинг 47-бандига асосан лавозимингиздан озод этилиб, ойлик маоши кам ишга тайинлангансиз. Бу тўғри. Сабабсиз равишда ишламай юрибсиз, бу нотўғри. Колхоз правлениеси қароридан норози бўлсангиз, хўжалик умумий йиғилишига ёки судга мурожаат қилинг».

Суд эса шу йилнинг учинчи апрель куни тинч келишув йўли билан ажрим чиқарди. Сиз бундан рози бўлдингиз. Аммо... Майли, бу ҳақда раис бобо билан баҳслашамиз. Ҳозирча Сизга айтадиган яна бир жиддий гап бор.

Гулчеҳра, болалар боғчаси дарвозасидаги «Бола табрияси — энг муҳим ва нозик иш» деган ёзувни эҳтимол Сиз қўйдиргандирсиз. Бу керак. Зеро, ҳар бир тарбиячи ҳар куни шу ёзувни ўқиб, боғчага алоҳида масъулият билан қадам қўйсин. Лекин Сиз ўзингиз ақалли оилангиз даврасида шу қоидага амал қилаяпсизми? Оила — шахсий иш, деган гапни қўйинг.

Турмуш ўртоғингиз Шерали Маматалиевдан эшитинг: мен унга тавсия қилинган вазифада ишлайвер, дея маслаҳат бердим. Кўнмади. Арзларидан натижа чиқмади. Оилада можаро қилишга ўтди. Ҳозир мен икки болани олиб ота-онамникида турибман. Икки бола у билан. Эмишки, хўжалик раҳбарлари мени йўлдан уришган. Бу нотўғри. Мен ақлимни еган эмасман. Тинчтотув яшаб, болаларимни етим қилмасликни истайман. Лекин у кўнмаяпти. «Халқ сўзи»даги мақолага қўшиламан. Гулчеҳра инсофга келиши керак.

Гулчеҳра, ҳақиқатни тушуниш ва қабул қилишдан кўра уни «Йўқ!» дея ҳайқириш осон. Биз сизга ақл бўлмоқчи эмасмиз. Ақлингиз ўзингизга етади. Ҳар ҳолда кўпни кўрган Санъат опа ўгитларига қулоқ беринг. Ютасиз. Оилангизга тинчлик-тотувлик, файз киради. Болаларингизнинг мурғак дилидаги ўксиклар йўқолади. Уларнинг ҳам рангига ранг энади. Гўдакларингизнинг ота меҳрига зор-бедор бўлмаслиги ҳаққи ҳурмати оёғингизга тушов бўлган ўжарлик занжирини узиб, улоқтиринг. Кўзингиз ва дилингизда тушов бўлган ўжарлик занжирида шунга мойиллик, енгув иродаси бор. Иккиланманг. Иккиланиш йўқотишдир.

Энди судга келсак. Район халқ суди раисаси М. Сатторованинг ахборотига кўра тинч йўл билан келишувга рози бўлибсиз. Яъни Гулчеҳра Рустамованинг уни ишдан озод этиш тўғрисидаги колхоз бошқаруви қарорларини бекор қилиш, ўз ишига тиклаш, бекор юрган пайтлари учун иш ҳақи тўлаш, умуман шу учта шартини бажаришга сўз берибсиз. Худди мана шу нарса ҳам Гулчеҳрада, демак мен ҳақ эканманку, деган ўжар фикрни кучайтирди. Лекин ваъдангизни бажара олмадингиз. Чунки хўжалик бошқаруви аъзолари Сизга қўшилишмади. Ҳатто қарши чиқишди. Оқибати ўзингизга маълум, ажрим ижросиз қолди ва мухолифлик арқони яна таранг тортилди.

Мен Сизга, мана бундай қилсангиз ҳаммаси жойига тушарди, дея доно маслаҳат беролмайман. Лекин астойдил бош қотириб, кўпга маслаҳат солиб, калаванинг учини топиб, Гулчеҳра билан муросага келишингиз мумкин, деган андишадаман.

РАЙОН РАҲБАРЛАРИГА

Ҳурматли Нормамат Тошматов, Бобомурод Улфатов!

Сизларнинг бирингиз халқ депутатлари район совети раиси ва район партия комитетининг биринчи котиби, иккинчингиз райижроком раиси бўлганингиз, умуман Нарпай аталмиш юртнинг уволу савобига жавобгар эканлигингиз учун айрим эътирозларни айтишга жазм этаяпмиз. Эҳтимол, ҳато кетаётгандирман, лекин баҳсу мунозаралар, далиллар шундан далолат бермоқдаки, «Иттифоқ»даги бу можаро негадир Сизларни унчалик ҳам ташвишлантирмаётир. Асос шуки, иккинчи йил давом этаётган ёза-ёзу комиссиябозлик ва жанжалкашликка бирор-бир кескин муносабатларингиз кўзга ташланмади. Район прокурорини ҳисобга олмаганда, бу кўнгилхираликка раҳбариятдан ҳеч ким аралашмагани жуда ачинарлидир. Қизиғи шундаки, «менга нима» қабилидаги бундай таъсирсизлик халқ депутатлари Олтиўғил қишлоқ советига ҳам айнан кўчибди. Маҳаллий ҳукумат раҳбарлари (раис Норбўта Ибодов, раис ўринбосари Тўхта Исломов, ижроком котиби Баҳриддин Тўлаганов)дан бу аҳволга муносабатни сўрасангиз, айнан қуйидагича жавоб беришади:

— Ҳа, матбуотда ўқиб турибмиз.

— Бир-икки насиҳат қилдик.

— Бизга мурожаат этган эмас.

Гап кўпу кўмир озлиги малолли даражада сезилиб қолди. Сизларга сўнгги савол: умуман бу можаро яна қанча давом этади? Ва охири нима билан тугайди?

«ИТТИФОҚ» ЖАМОА ХЎЖАЛИГИ БОШҚАРУВИ РАИСИ АБДУҲОМИД ШУКУРУЛЛАЕВГА

Раис бобо! Район раҳбарлари хўжаликка раҳбарлигингизнинг режа дўндириш томонидан миннатдордирлар эҳтимол. Бироқ, одамлар билан ишлаш услубингиз эса бизда бироз шубҳа уйғотди. Сизга савол: нима учун бу можаро бир йил ўтаяптики интиҳосини топмаяпти? Жавобингизни айтдингиз: Гулчеҳра ноҳақ бўлишига қарамай, ўжарлик қилаяпти. Бу ҳақда унга айтадиганимизни айтдик. Лекин Сизнинг гапсўзларингизда, ҳатти-ҳаракатларингизда хавфли бир ўсимта борлигини сездим. Можаро арқонини таранг тортиб турган сабаблардан бири Сиздаги кибрдир. Менимча, ҳар гапингиздаги, «биз ҳақмиз, тўғри қилганмиз, қаёққа борса бораверсин» деган ҳавойилик Гулчеҳранинг асл ҳақиқатни тушунишига халақит қилаяпти. Боз устига, раҳбарларнинг бир ёқадан бош чиқариб, Гулчеҳра ноҳақ, дея жўр бўлишлари ўжарлик даврасини кенг олаяпти.

Тўғри, вазиятдан келиб чиқиб, боғча жамоасининг қатъий талабига кўра масалани ҳал этишда муроса ва маслаҳат йўли тутилган. Лекин бунда ҳам ғолиблик даъвоси устун қўйилган. Ҳолбуки, ҳар қандай ҳолда мағлуб ҳам инсон, унинг ҳам ўша пайтдаги аҳволига тушунмоқ ва феъл-атворига муносиб муомала қилмоқ керак эди. Айниқса, бир киши ҳаммага, ҳамма бир кишига қарши турганда муросани эҳтирослар билан силташ яхшиликка олиб келмайди. Бунинг гувоҳи бўлиб турибсиз.

* * *

Нарпайдаги бу можаро арқони кундан кунга таранг тортилаяптики, асти бўшалғиси йўқ. Энг хавфли ўсимта — шубҳа ва гумон оловга мой қуяяпти. Биров бировни аҳлоқи бузуқ деб билади. Иккинчи киши учинчисини таъмагирлигу оилабузарликда айблаяпти. Яна бир кишига қонунбузар, комиссияларнинг томоғини ёғловчи пулдор ёрлиғи ёпиштирилаяпти. Хуллас, ҳамма бир кишига, бир киши ҳаммага қарши кураш майдонида. Шубҳа-гумонлар эса узлуксиз кўпайиб бораяпти. Тарафкашлик, ўжарлик, кибрдорлик бир-бирига зид келаяпти. Томошабин эса етарли. Можарога сўнгги нуқтани қўядиган, ҳақни барҳақ қиладиган, кулгининг кўз ёшига айланиши олдини оладиган мард топилмаяпти.

Холмуҳаммад НУР,
«Халқ сўзи»нинг ўз мухбири.

„Шоҳ диплом" соҳибаси

Очерк

Иброҳим РАҲИМ, Ўзбекистон халқ ёзувчиси

1

Шу куннинг қаҳрамони изидан водий кезиб «Анор»га бордик. Бу шўро хўжалиги гўзал Фарғонанинг қалам қоши, қардош Қирғизистоннинг буғдойзори биқинида — сержилваю серқуёш собиқ адирда жойлашган. Инсоф билан айтганда, «жойлашган» деган иборада унинг тарихий ҳақиқати акс этмайди. Бу ўринда, гарчи баландпарвоз бўлсада, «бунёд этилган», «барпо қилинган», «яратилган» демоқ жоиздир. Негаки уни юрагида ўти бор деҳқон ёшлар — Мастурахонлар отилиб чиқиб, нина ила қудуқ кавлагандай, метинни тирнаб, бағрини очиб битталаб тош териб, кураклаб шағал суриб, адирни ер қилганлар. Тез орада ташаббускорлар «қирққизлар» деб ном олдилар. Дафъатан қулоққа афсонавий бўлиб эшитилган бу ном ҳам исми жисмига монанд эди. Сойкелдидаги ўрта мактабнинг аълочи талабаси Мастурахон дугоналаридан қирқ қизни танлаб, «Саҳрода бўстон яратамиз!» деб қишлоқ тепасида бўш ётган адирга бошлади.

Адирда на сув бор, на ҳаёт: гўё тўрт томон қибла... Жилғаларда шамол ҳайқиради. Тобига келган қуёш найзада пастга олов пуркаб тургандай. Бўлажак келинчаклар учун мисоли бир дўзах. Бироқ улар бундан чўчимадилар. Чунки «чигирткадан қўрққан экин экмайди» деган мақолни яхши билардилар. Қолаверса, дугоналарнинг аҳду паймони қатъий: чекиниш йўқ!

Шундай қилиб кетмон, белкурак билан қуролланган қирқ қиз ишни ер текислаш, ариқ қазишдан бошлади. Сув бўлмаса дарахт унармиди! Ариқлар тайёр, аммо сув йўқ. Сув қазиб қўйилган ариқлардан эллик метр пастда — каналда. Мастурахон югуриб-елиб Қувадан насос топиб келди. Қизлар орасидан мотористка ҳам топилди. Насос агрегати тариллаб, адир тўрғайларини тум-тарақай тўзилиб, каналдан тепага сув чиқара бошлади. Асрлар бўйи қақраб ётган адир ариқларда оққан сувни симириб тўймас, шу боисдан Қирққиз ариғида сув оқмаётгандай эди. Шу орада уялари сувга тўлган каламушлар, эчкиэмарлар ҳар томонга қоча бошлашди, ариқда оқ илонлар вишиллаб ўрмалади, гўё улар сув бошлаб келаётгандай эди: думига илашиб лойқа сув келарди.

Биринчи сув келган, дастлабки анор кўчати ундирилган жойда «Анор» шўро хўжалигининг биринчи бригадаси дала шийпони қад кўтарган. У ердан пастга қараган кўзга бутун водий яшил кўл бўлиб кўринади, Олой тоғлари чўққисига боқсангиз, кумуш ғарамлари ёки беҳисоб момиқ хирмонларини кўргандай бўласиз.

Атрофда мўл-кўлчилик манзараси. Бир томони анорзор. Раста-раста кетмондаста бўлиб одам бўйи кўтарилган анор туплари ҳар томонга шох отиб, кокил ёйиб, гўё қучоқ-қучоқ гулдастадай таралиб ётибди. Гулдаста дейишимнинг лофи йўқ. Анорнинг қипқизил бўлиб шиғил гуллаган пайти. Табиат унга ажиб рангу антиқа тўқ қизил бўёқ ато қилганки, бу хил бўёқни асрлардан буён бирор бўёқчининг нили ишлаб чиқара олмаган. Тугмача анор гуллари маржонига қараган кўзлар қамашади. Шиғил гулга кирган анорзор қизил денгизининг поёни йўқдай. Қирққизлар бошлаган дастлабки ўн бир гектар анор боғи ҳозир олти юз гектардан ошган. У ҳар йили кенгайиб бормоқда. Бу йил яна қирқ гектарга кенгайди.

2

Ора-сирада олтин рангли қантак, новвотсимон оқ ўрик, оқ-қизил луччак, жигарранг шафтоли пишиб ётибди. Ўнлаб гектар боғда олхўри, олча. Меванинг бирортаси тагига тўкилгани йўқ. Уларни миришкор пудратчи-ижарачилар битталаб пешма-пеш устидан териб олиб, яшикка жойламоқдалар. Пойлаб турган баҳайбат КамАЗлар, рефрежираторлар уларни авайлаб саноат шаҳарлари ишчиларига, аҳолига етказиб беради.

— Машиналар у ёқдан бўш қайтмайди, — дейди бош инженер. — Ёғоч, тахта юклаб келади. Иркутск билан ана шундай борди-келди, олди-берди, айирбошлаш муомаламиз бор. Нафи — икки ёқлама: улар ҳам тўқ, биз ҳам миннатдор.

Боғлар чеккаси гулзор. Уларга кўзи тўймаётган Иброҳимжон Каримовдан сўрадим:

— Нималарга суқланаяпсиз?

— Боғларга ҳавасим келаяпти. Жаннат! Кечаги адир бугун жаннат! — деди у қувониб.

Каримовдай ишбилармон одамнинг мақтовидан «Анор»нинг шу ерда ҳозир бўлган раҳбарлари: фирқақўм котиби Усмонали Туримов, бош инженер Султонали Валиев фахрлангандай бир-бирларига боқиб қўйдилар. Улар қувонишга ҳақли эдилар. Лекин ўзларининг хизматлари ҳақида ҳеч нарса демай, Мастурахоннинг тадбиркорлигидан гапирдилар.

— Мастурахонга ҳаммамиз қойилмиз: шунча ақл-идрок, шунча ғайрат ва ташаббус... Директор бўлганидан бери ҳар куни бир янгилик топади, биздан маъқуллатиб олиб районга, вилоятга чопади, у ерларда ҳал бўлмай қолган ечимни Тошкентда ёки Москвада топади.

— Яхши ишбилармон бўлиб етишди бу қизимиз, — Муҳаммаджон Носиров қўшимча қилиб қўйди. — Бригадир эди, директор бўлди. Ўзи ҳам тинмайди, бошқага ҳам тинчлик бермайди. Бу боғларни Мастурахон обод қилди.

— Ҳисобдонлигини айтмайсизми! Янги директор бўлган кезларда ҳамма нарсани чўтдан ўтказарди. Ҳозир эса икки карра икки неччилигини аниқ билса ҳам компьютерга солади. «Ишинг пухта — нонинг бутун» дейди.

Мастурахоннинг ҳисобдонлиги ҳақида гап кетганда беихтиёр анорзор, мевазор боғлар ичидаги консерва цехини мисолга оладилар. Дарахтлар орасида қад кўтарган бу завод боғбонлар даромадини тўрт-беш баробар оширибди.

— Ишкомдан узумни узамизу дастгоҳга соламиз — сал нарида шарбат тайёр. Олмазордан олма терамиз-да, яшиклаб шарбат қозонига тўкамиз. Ҳаял ўтмай шарбат тўла шиша банкалар қаторлашиб туради. Пешма-пеш харидорга жўнатамиз.

— Тарифини Мастурахон қойиллатади. Уни бошлаганда гўё компьютер, электрон ҳисоблаш машинаси бўлиб кетади. Бир қучоқ солиштирма жадваллари ҳам бор.

Ўша жадваллар билан танишгимиз келади. Бироқ уларни кўра олмадик. Мастурахон барча кўрсаткич материалларини Тошкентга олиб кетганмиш. Диплом ҳимояси учун керак экан.

* * *

Мастурахоннинг изидан Тошкентга келиб, уни деҳқончилик илмлари дорилфунунидан топдим. Унинг диплом ҳимояси шу кунга тайин қилинган экан. Давлат имтиҳон комиссиясининг раиси профессор Раҳмон Ражабов ҳисоб-китоб куллиёти талабаси Мастурахон Сайфутдинованн ҳимоя минбарига таклиф қилди. Мастурахон деворларга кўргазма жадвалларини, турли схемаларни сеп ёйгандай чаққонлик билан ёйиб қўйди. Юзидан нафис табассум аримайдиган, қуваликлар тили билан айтганда, анор гулидай истараси иссиқ — анор юзли Мастурахон «бошлайверайми?» дегандай жилмайиб қаради.

— Сизга 15 дақиқа вақт бериладн, — огоҳлантирди раис. Неча йиллик хизмат якуни, беш йиллик ўқиш — иш орасида ва ишдан кейин, уйқу ва ором ҳисобига, байрам билан ҳордиқ эвазига китоб устида ўтказилган меҳнат якуни, анорзорларда саратону қаҳратонларда тиним билмай ўтказилган тажрибани атиги ўн беш дақиқада оқизмай-томизмай баён қилиб бериши керак. Шунча ишни қуймоқ қилиб пишириб, ўртага қўйиш осонми? Деҳқончилик илмини сув қилиб ичган алломаю фузалоларга маъқул гап топиб бера олармикан?

Бундан кўра яна бир тоғни қирқиб, адирга сув чиқариб, чўлда боғ яратгани осонроқ эмасмикан?.. Ёки тиконларда қўли қонаса ҳам тонна-тонна анор узиб топширгани енгилроқ эмасми?.. Албатта, ҳар ишнинг ўз машаққати бор. Бундан қочиб қутулиб бўлармиди!

Мастурахон ҳали бирорта илмий асар яратилмаган соҳа — анорчилик иқтисодиёти, бу соҳанинг ҳисоб-китоби, афзаллиги хусусида батафсил гапириб берди. Сўзини исботлаш учун девордаги жавдалларни дамбадам тилга киритди. Солиштирма кўрсаткичлар «Анор» шўро хўжалиги мисолида тузилгани учун Мастурахонга ёд бўлиб кетган. Берилган саволлар ҳам оддий эмасди:

— Даромадлар нималарга сарф бўлаяпти?

— Ишлаб чиқарувчилар фаровонлигини оширишга. Масалан, ҳар бири 4 квартирали 30 та уй-жой биноси қурилиб, анорзор боғбонларига берилди. Маданият маркази бу йил ишга туширилди. АТС битиши билан боғбонлар уйига телефон киради. Қишкию ёзги кинотеатрлар, томошагоҳ, кутубхона кеча-кундуз хизматида. 280 ўринли болалар боғчасида бўлажак соҳибкорлар тар-

3

бия топаяптилар. Олма, анор, узум, олхўри, олча ва беҳи болаларга бепул берилади.

Профессор Қосимов савол ташлади:

— Таннарх нималар ҳисобига камаймоқда.

— Аввало меҳнат унумдорлиги таннархни туширади. Қолаверса, экскаваторда ғамлаб, қирғичда қириб сарфланган харажат таннархни белгилайди. Шу икки омил «Анор»да катта ўрин тутади. Жамики мевазор ижарага берилган. Шу туфайли «ишга чиқ, дарахтни бута, тагини чоп, ўтини йўқот, суғор, дорила!» деган буйруқлар беришдан қутулдик. Энг муҳими бирор дона мева ерда ётмайди. Ҳамма компьютеру электрон ҳисобчига айланиб қолди.

Ҳар туп дарахтнинг ҳар дона меваси ҳисобда. Уларнинг емиш-ичмиши, ташиб жойланишидан тийинма тийин таннарх ҳосил бўлади. Анорнинг килограмми 62 тийинга тушади. Давлатга 1 сўм 15 тийиндан сотамиз, шартнома нархи 2—3 сўм. Ўрикни 38 тийиндан тушириб, давлатга 80 тийинга, бозорда 2 сўм сотаяпмиз.

Залда жонланиш пайдо бўлди, олиму уламолар мамнун, бир-бировларига маънодор боқиб қўйдилар.

Мастурахон давом этди:

— Бозор иқтисоди анорзору, олмазорларга ҳам кириб борди. Кишиларимиз ҳар қадамни пулга бичиб, ундан чиқадиган ақчани чўтга соладиган бўлиб қолдилар.

Деҳқончилик олий илмгоҳи тарихида Мастурахоннинг дипломи, қирқ минг бир юз биринчи диплом, сиртдан ўқувчилар орасида, иш жараёнида тайёрланган дипломларнинг ўн беш ярим мингинчиси бўлса-да уни «шоҳ диплом» деб атадилар. Бундай бўлиши бежиз эмас, табиий эди. Чунки кеча-кундуз далада, даштда, анорзорлар ичида катта жамоани унумли ишлатиш қанчадан қанча куч, ғайрату шижоат талаб қилади. Бундан ташқари, Мастурахон кенг кўлам ва катта маънодаги «халқ хизматкори» — СССР халқ депутати. Уни бундай юксак лавозимга мамлакат хотин-қизлари тайинлашган.

«Қувадаги туғруқхонани ёпиб қўйишди» деган гапни эшитиши биланоқ, анорзорда тиканлар титкилаган иш кийимини алмаштиришга ҳам улгурмай, дуч келган юк машинасида Қувага етиб келди. «Хўш? Не кулфат бу?» сўради ҳодиса рўй берган жойда рўпара келган фаррош аёлдан. Кўзида жиққа ёши милтиллаб турган аёл «туққани келаётган аёлларни қишлоғига қайтариб юбораяпмиз» деб жавоб қилди. Бир вақтлар енгил-елпи, шошиб-пишиб тикланган «туғруқхона» энг хароб бинолардан бири эди. Жиҳозлари доққиюнусдан қолган бўлиб, замонавий тиббий хизматга ярамасди. Туғруқхонада бирорта ҳам «тез ёрдам» машинаси бўлмагач, тўлғоқдаги аёллар пиёда, аравада, ҳатто эшакда келардилар. Йўл-йўлакай кўзи ёриб, чақалоғини кўтариб бу ерга келганлар ҳам оз эмасди.

Мастурахоннинг югурмаган жойи қолмади. Ҳамма ерда бир хил сертакаллуф ширинсўзлик, аммо натижаси муаллақ: пул йўқ... фондимиз йўқ... Юқоридан берсалар, биз ҳам сиздан аямаймиз... Мастурахон ваъдага кўнадиган одам эмас, айтганини амалга оширмай тинчимайди. Бу масалада ҳам шундай қилди: вилояту жумҳурият ҳокимиятидан маблағ, Соғлиқни сақлаш вазирлигидан тиббий техника олиб туғруқхонани тиклашга киришди. Яна Қувада тиббий «тез ёрдам» биноси қурилмоқда. Бундан миннатдор бўлган ёш оналардан бири қизчасига Мастурахон деб ном қўйди. Арзийди!

Мастурахон депутатлик фаолиятининг дастлабки натижасидан мамнун ҳолда «Анор» рўзғорига қайтаётган паллада тўсатдан ҳавони булут босиб, осмон зимистон бўлдида, гуриллаган шамол аралаш шатирлаб, ҳар-бири бодомдай дўл тўкилди. «Меваларни худо урди!» деб қичқирди баногоҳ у. Мевани қутқаринглар-ар!.. Анорзор томон чопиб бораётганда «Директор опа!» деган қичқириқдан тўхтади. Яланг бош, яланг оёқ, усти-боши ивиб кетган аёл унинг йўлини тўсиб, йиғламсираб, ёрдам сўраб ёлворди:

— Уни фақат сиз қутқарасиз.

4

бирида лезвияни билак томирига тақаётганида ушлаб олди, ҳалокатни даф қилди. Бугун унинг чўнтагида тиббий қайчи, ўткир тиғ пайдо бўлганидан ўтакаси ёрилган она Мастурахон мададига сиғиниб йўлга чиққан эди...

— Хўш, укажон, нега хомуш ўтирибсиз? Ўнинчи синфни аъло битирганингиз билан табриклагани келдим.

Боши солиқ йигитча индамасди.

— Ие, шимингиз чўнтагидан нималарнинг ниши чиқиб турибди? Бу ёққа олинг-чи... Жарроҳнинг қайчиси қаёқдан келиб қолди?..

— Ие, лезвиялар нега керак, соқол олмайсиз-ку!..

Йигитча ўсал бўлди. Ҳурматли депутат, директор, қадрдон опасининг саволларига жавоб тополмай баттар уялди.

— Ҳамма сирни биламан, — деди Мастурахон унга меҳрибон боқиб. — Сиз бундай заифона ишга қодир эмасмиз, ўзига суиқасд қилиш руҳий заифларнинг қилиғи. Сизни яхши биламан, баҳодир йигитлигингиздан қувониб юраман. Оилага энди сиз масъулсиз.

«Депутат опа, директор ая» бир неча кун уни ёнидан нари қилмади. Ҳар хил топшириқлар бериб, натижасини суриштириб турди. Ниҳоят, бола ҳушёр тортиб, тушкунликни енгиб, ёмон ниятларидан қайтди.

Унинг депутатлик фаолияти қизғин. Гоҳ «Анор»да, гоҳ Қувада, баъзан Фарғонаю Андижондаги қабулхонасида «арз-дод» тинглайди, кўпинча далада ёки йўл-йўлакай иш битириб ўтади. Водий хотин-қизларининг олий ҳокимиятдаги вакили деб билганлари учун кўпинча уни аёллар қидириб келадилар.

Тегирмон навбати билан юраяпти. Водийда, жумладан Қувада қишлоққа тоза сув киритила бошланди. Баъзи жамоа хўжаликлари ўз маблағларига сув иншоотлари қурмоқдалар. «Саккиз ариқ Қува»нинг бош лабгардонида ўн икки миллион сўмлик ичимлик сув иншооти қурилаяпти. Қувадан сайланган депутатларнинг ҳаракатлари билан барча ҳаражат давлат маблағи ҳисобига, давлат материаллари эвазига.

Халқ депутатининг «почта қутиси» ҳар куни лиммо-лим. Олувчи манзили битта бўлса ҳам, юборувчи манзили сон мингта ва хилма-хил. Озарбайжондан тортиб Афғонистон, Ҳиндистону, Покистонгача... Америка Қўшма Штатларининг алоқа тамғалари босилган конвертлар ҳам анчагина. СССРнинг турли вилоятларидан келаётган хатларнинг мазмуни турлича: «Анор кўчатини қандай топса бўлади?» «Бизга анор пўчоғидан юборинг — бебаҳо дори эмиш...».

Энг сўнгги хатлардан бирида сурхондарёлик ёш анорчилар ёзишибди: «Тажриба алмашайлик... тажрибаларингизни ёзиб юборинг, ўтинамиз!..» Иккинчи бир мактуб эгаси «Анор ҳақида китоб ёзмоқчи эккансиз, чоп этилса бехабар қолмайлик», дейди.

Тошкент деҳқончилик дорилфунунида диплом ҳимояси даврида ҳам унга шу хилда саволлар берилди.

— Диплом ишингизнинг келажаги қандай?

— Келажакда анорчилик ҳақида илмий иш қиламан, бу диплом унинг бисмиллоси...

Мақсадингизга етинг, Мастурахон!

«Халқ сўзи» рўзномасининг шу йил 15 июнь сонида «Амалий ёрдамга муҳтожмиз» сарлавҳали шошилинчнома аълон қилинганди. Унда йил бошидан буён давом этиб келаётган макулатура таъминотидаги узилишлар туфайли Поп районидаги «Узбеккровля» комбинатида ишлаб чиқариш режалари сурункасига бажарилмаётгани, агар зарур чоралар кўрилмаса, нафақат комбинатда, балки республикадаги барча уй-жой, маданий-маиший ва саноат қурилишларида юмуш бутунлай тўхтаб қолиши хавфи борлиги баён этилганди. УзТАГ суратчиси А. КОВТУН яқинда мазкур корхонада бўлди. У олган ушбу суратда иш вақтини беҳуда ўтказаётган ишчилар акс этган. Меҳнат аҳли эса Узбекистон ССР Моддий-техника таъминоти давлат-кооператив комитети раҳбарларининг мададига ҳамон кўз тикмоқда.

Янги маҳкама

«АДОЛАТ» ҲУҚУҚИЙ ЁРДАМ МАРКАЗИ

Сиёсий-иқтисодий вазиятни барқарорлаштиришда қонунчилик ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш, ижтимоий адолат қоидаларига риоя қилиш муҳим ўрин тутади.

Ҳуқуқий давлатни қурар эканмиз, аҳолининг бу борадаги маданий савиясини ошириш, ижтимоий, иқтисодий, сиёсий ва шахсий ҳуқуқларини ҳимоя қилишга ва уларнинг бузилиш ҳолларининг олдини олишга алоҳида аҳамият бериш лозим.

Кейинги пайтларда Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши кўплаб қонунлар, айниқса, иқтисодимиз билан боғлиқ бўлган ҳуқуқий асосларни қабул қилди. Шу сабабли ўз миллий, анъанавий хослигини сақлаб қолган бундай ҳужжатларни одамларга тушунтириб бериш, уларнинг эрки ва иродасини, манфаатларини шу қонунлар даражасига кўтариб, ташкилот, корхона ва муассасалар билан ўзаро муносабатларини ижтимоий адолат асосида таъминлаш вазифаси турибди.

Мана шу мақсадда республика Адлия вазирлиги қошида «Адолат» маркази очилди. Хўжалик ҳисобидаги бу ташкилотнинг асосий вазифаси корхона ва муассасаларга, фуқароларга ҳуқуқий ёрдам кўрсатишдир.

Ушбу марказ юридик шахс ҳуқуқига эга бўлиб, барча кишилар билан шартнома асосида ҳуқуқий муносабатларда қатнашади. У ўз фаолиятини республика Олий суди, прокуратураси, давлат ҳакамлиги, вилоятлар, Тошкент шаҳри адлия бўлимлари, Қорақалпоғистон республикаси Адлия вазирлиги ва барча корхона, ташкилот, муассасалар билан ҳамкорликда амалга оширади.

Шуни таъкидлаш keракки, бу марказ СССР ва Ўзбекистон ССР қонунларига, ташқи иқтисодий фаолиятда эса халқаро шартномаларга, Ўзбекистон ССР Президенти фармонлари ҳамда Вазирлар маҳкамасининг қарор ва фармонлари, Ўзбекистон ССР Адлия вазирлиги қабул қилган ҳужжатлар ҳамда ўз уставига асосланиб иш олиб боради.

Ушбу марказ ўз мулкига эга. Мулкий жавобгарликни ўзи амалга оширади, яъни давлат бу ташкилотнинг мажбуриятлари учун жавоб бермайди. Шунингдек, у ҳам давлат томонидан келтирилган зарарлар ва бошқа ташкилот, корхона ва муассасалар мажбуриятлари учун жавобгар эмас.

Унинг ўзига хос яна бир вазифаси барча ташкилот, корхона ва муассасаларга, шунингдек кооператив ва жамоат ташкилотларига, фуқароларга ҳуқуқий ёрдам бериш, уларнинг барча ташкилотлар билан тузган шартномаларининг ҳуқуқий ёки қонуний бўлишлигини таъминлашдан иборат. Шартнома асосида уларнинг ишчи, ходимлари ва раҳбар идораларнинг вакилларини ҳуқуқий томондан тайёрлашни ўз зиммасига олади ва келажакда янги-янги қонун ва норматив ҳужжатлар билан таъминлаб туради. Марказнинг ўз нашриёти бўлади. Ташкилот, корхона, муассасалар ҳамда фуқароларга турли адабиётларни мунтазам етказиб беради.

Шунингдек, биз чет эл юридик шахслари, халқаро ташкилотлар ва фуқаролари ўртасидаги хўжалик муносабатларини йўлга қўйиб, уларга маслаҳатлар берамиз. Бизга корхона, ташкилот ва муассаса, ассоциация, трест, консорциумлар, иттифоқлар ҳамда фуқароларнинг буюртмалари бўйича тармоқларга тааллуқли ички устав ва низомларни ишлаб чиқиш, уларга қўшимча ва ўзгартиришлар киритиш тўғрисидаги лойиҳаларни яратишда ёрдам кўрсатиш, устав, низомлар ҳамда тузилган шартномаларнинг қонуний бўлишини таъминлашда кўмаклашиш ҳуқуқи ҳам берилган.

«Адолат» маркази хўжаликларнинг барча йўналишлари бўйича ҳуқуқий характердаги адабиётлар, тавсияномалар ишлаб чиқиши ҳам мумкин. Кичик, қўшма корхоналарни таъсис этиш билан боғлиқ ҳужжатларни тайёрлаймиз, ижарага ўтиш ҳамда уларнинг ташқи иқтисодий алоқалар ўрнатиш имкониятларини яратамиз.

Ташкилотимиз маҳсулот экспорт ва импорт қилиш билан боғлиқ даъволарни расмийлаштиради, шунингдек илтимосга биноан суд ва ҳакамлик судида даъвогар сифатида қатнашишимиз мумкин.

Олинган фойда уй-жой қурилиши, дам олиш, санаторий, соғлиқни сақлаш муассасаларига, ажнабий давлатлардан вакил ва ходимларни қабул қилиш каби соҳаларга сарфланади.

Бу марказ заруратга қараб вилоятлар ва Қорақалпоғистон республикасида ўз филиалларини очади.

И. ТУХТАЕВ,
Ўзбекистон ССР Адлия вазирлиги ҳузуридаги «Адолат» ҳуқуқий ёрдам марказининг бош директори.

Жим туролмайман

ЭЪТИҚОД УЧУН ЖАЗОМИ?

Кечагина одамлар дардини матбуотда баён қилиб, уларга даво излаб юрган кишининг бугун шикоят қилиши анчайин эриш туюлса-да, мен учун муқаддас бўлган матбуот орқали ўз изтиробимни баён қилишга аҳд этдим. Шаҳрисабз район рўзномаси «Коммунизм байроғи»да тинчгина ишлаб юрган эдим. Бирданига вилоят ва район партия комитетларининг махсус топшириқ олган комиссияси ишхонамизни «босишди». Бу ҳақда ҳеч ким олдиндан огоҳлантирилмади. Аслида, яқинда аттестация ўтказилган, унда таҳририят ходимларининг барчаси яхши баҳо олганди. Савол-жавоблар бошланди. Бу кўпроқ қатағон йилларидаги терговни эслатарди. Мендан нимага эътиқод қилишимни сўрашди. Яширмадим, Ислом динига ишонишимни айтдим. «Унда сиз редакцияда эмас, масжидда ишлашингиз керак экан» дейишди кулиб. Бу инсон ҳуқуқларини таҳқирлаш эмасми? Ўша мансабдорлар ҳам ҳаётдан ўтишганда жаноза ўқилмай кўмилмайди-ку. Давлат раҳбарлари ҳам катта-катта минбарлардан туриб «худога шукр» дейишаяпти. Менинг дил эътирофим текширувчиларда ажабланиш уйғотди. Ҳатто вилоят матбуот бошқармаси бошлиғи Орол Мўминов «Сизга жойнамоз билан салла ҳам олиб бериш керакдир» деди. Биргалашиб кулишди. Мен ўйлаб кўришим лозим экан, газета партияники эмиш, унда фақат коммунистик эътиқоддаги кишилар ишлармишлар. Халқдан партияни ажратиш, гуруҳларга бўлиш бориб турган калтабинлик эмасми? Қолаверса, ўша газета район меҳнаткашлари учун мўлжалланган. Уларнинг маълум қатламини эса диндорлар ташкил қилишлари сир эмас. Умуман, партия билан халқ орасида Хитой девори ўрнатиш тўғрими? Ахир Президент И. А. Каримов ҳам партия ходимлари халқ ичида бўлишлари кераклигини қайта-қайта таъкидлаяптилар-ку. Одамларнинг эътиқодига ҳурмат билан муносабатда бўлмаслик ёмон оқибатларга олиб келиши мумкинлигини унутмаслик керак. Комиссия аъзолари газетада йўл қўйилган сиёсий хатолар ҳақида гапиришди, бироқ ўша «сиёсий хатолар»ни ҳеч ким бизга кўрсатиб бера олмади.

Штатлар рўйхатида бир адабий ходимга ўрин бўлгани ҳолда менинг лавозимим қисқартирилиши таажжубли. О. Мўминовга шуни айтганимда «оғайни, сиз намозингизни ўқинг» деди. Яқинда қабул қилинган эътиборли қонунлар талаби қаерда қолди?

Уларда Ўзбекистонда матбуотнинг эркинлиги, шунингдек, қайси дин ва мазҳабга ишониши ҳар бир фуқаронинг шахсий иши эканлиги белгилаб қўйилган-ку.

Ҳозир ишсизман. Беш нафар фарзандим тақдири мени ташвишга солади. Қандай замонларда яшаётганингни ўйлаб қоласан. Боши ғовлаган ва умидсизликка тушган инсоннинг тақдирига ҳамкасблар, бутун жамоатчилик қандай муносабатда бўлар эканлар?

Абдулла ТЎРАЕВ,
Қашқадарё вилояти, Шаҳрисабз районидаги Энгельс номли колхозининг Қорасув қишлоғида яшовчи СССР Журналистлар уюшмасининг аъзоси.

1991 Алишер Навоий йили

ЁДЛАБ ОЛИНГ

ГАР ДИЛБАР ЭМАС МАЛАКВАШУ ҲУРХИСОЛ,
АНДИН СЎНГ УЛУСНИНГ ҚЎЗИ ҚЎР-У, ТИЛИ — ЛОЛ.
НЕ ҲУСНИҒА РУЪЯТ-У, НЕ ИШҚИМҒА МАҚОЛ,
БИЛЛАҲ, МЕНУ ОШИҚЛИК ЭРУР АМРИ МАҲОЛ.

Навоийни тушунмоқ учун

Тил яқинг дил яқин

КАТМ — сир сақлаш, бекитиш.
КАТОН — канопдан тўқилган мато, кийимлик.
КАТОРА — ўткир қилич; ханжар.
КАФ I — 1. кафт, қўл кафти;
2. товон, оёқнинг остки томонинг ҳаммаси.
КАФ II — кўпик.
КАФЛИЗ — капгир, чўмич.
КАФОРАТ — қилинган гуноҳ эвазига бериладиган нарса.
КАФФА — тарози палласи.
КАФЧА I — гажак бошли илон.
КАФЧА II — косов, капгир.
КАШАФ — тошбақа.
КАШШОФА — ҳайвон номи; қадимий шахмат доналаридан бири.
КАЪБАТАЙН — нард ўйинидаги суяк тош.
КАЪС — коса; жом; май пиёласи.
КАҲ//КОҲ — сомон.
КАҲГИЛ — 1. сомонли лой.
КАҲФ — ғор.
КЕМУР — кўмир.
КЕМУХТИ — чарм, қайиш.
КЕН/И/ — кейин, орқа.
КЕРИШ — ёй ипи, камон тори; камонни эгувчи ип.
КЕСКУЛАТ — майдалаб кесмоқ, қиймаламоқ.
КЕСМА — кокил, гажак.
КЕЧАРОҚЛИК — кечқурунга яқинроқ, кечки пайт.
КЕЧИМЛИК//КЕЖИМЛИК — кежим кийдирилган; махсус ўқ ўтмас ёпиқ ёпилган.
КЕШ//КИШ I — одат, феъл; йўл, маслак, қўлланма; мазҳаб.
КЕШ//КИШ II — ўқдон.
КИБАР — катталик, буюклик, улуғлик; кексалик.
КИБОР — катталар.
КИБРИТ — 1. қизил ёқут, олтин;
2. улуғлуқ.
КИЁСАТ — закийлик, улуғлик; ҳушёрлик, зийраклик.
КИЛК — қамиш қалам, най қалам, хома.
КИМСОН — бронза.
КИМСОНЛИҚ — ҳалланган, ялтироқ, бронза туси берилган.
КИНАВАР//КИЙНАВАР — кек сақловчи, душманлик қилувчи, қасосчи.
КИРДИГОР — яратувчи, худо.
КИРДОР — 1. қилиқ, амал, иш, одат;
2. мустақил сўз ўзакларига қўшилиб тарз, равиш, кўриниш(ли) маъноларини беради.
КИРЁС — баргоҳ; қаср.
КИРОМ — улуғлар, азизлар.
КИСВАТ — 1. кийим, устбош; либос;
2. чўнтак, кисса; халта, тўрва;
3. либос, кўрк; бойлик.
КИТМОН — яширин, сир сақлаш,; пинҳон тутиш.
КИТПОВУЛ — қалъа соқчиси; қалъа бошлиғи.
КИТФ//КИТИФ — кифт, елка.
КИФТА — четланиш, узоқлашиш.
КИШ — қундузнинг бир тури; қундуз пўстин.
КИШВАРСИТОН — 1. ғолиб;
2. олувчи, юрт олувчи; жаҳонгир.
КИШТИ I — кема.
КИШТИ II — кема шаклидаги май косаси.
КИШТИБОН — кемачи.
КОБИН — меҳр; никоҳ олдидан куёв томонидан келинга берилиши шарт бўлган мол, маблағ.
КОВИШ — ахтариш, қидириш.
КОВУРГО — катта ноғора.
КОЖ — шапалоқ; изтироб, азият.
КОЗ/А/ — 1. капа, чайла;
2. чоҳ; тузоқ.,
КОЗИБ — ёлғончи, фирибгар.
КОЛБАД — бадан.
КОЛМА — айёр қари хотин.
КОЛО — 1. мато;
2. бойлик, қиймат.
КОМ I — оғиз, танглай.
КОМ II — 1. мурод, мақсад, орзу, тилак, майл;
2. бахт;
3. етишиш, ноил бўлиш.
КОМА — тилак, истак.
КОМГОР//КОМКОР — насибали, иқболли; сарафроз.
КОМЁБ — бахтли, толели, бахтиёр; давлатли.
КОМЖЎЙ — насиб, мурод изловчи, орзу-мақсадга етишни истаган.
КОМРАВО — 1. мақсадга етиш;
2. хабардор бўлмоқ.
КОМРАСОН — мақсадга етказувчи.
КОМСИЗ — ожиз.
КОРБАНД — амал қилувчи, амалга оширувчи.
КОРВОН — карвон, қофила.
КОРГАР — таъсир этувчи, таъсирли.
КОРГАҲ//КОРГОҲ — 1. ишхона, корхона, дўкон;
2. дунё, фалак, тақдир;
3. манзил, қароргоҳ;
4. умидхона.
КОРДГАРЛИК — пичоқчилик.
КОРДОН — билимдон, тажрибали.
КОРИЗ — кориз (ер ости ариқ).
КОРИҲ — ярали, йирингли; жирканч, ёқимсиз.
КОРОГАҲ — донишманд, ҳушёр, билувчан, доно.
КОРСОЗ — иш бажарган; мададкор; мушкулни ҳал қилувчи.
КОРФАРМО//КОРФАРМОЙ— иш эгаси, фармон берувчи.
КОРХОНА — 1. ишхона;
2. дунё.
КОФИЙ//КОФИ — 1. етарли, кифоя қиларли;
2. қобилиятли; қўлидан иш келадиган, ишбилармон.
КОФИР — 1. ислом динини инкор этувчи, ғайридин, динсиз;
2. бағритош, жафокаш.
КОФИЪ — лойиқ, муносиб.
КОФУР — оқ хушбўй модда (камфара); оқ, оқилик.
КОФУРБИЗ — хушбўй ҳид таратувчи.
КОФУРБОР — оппоқ қор ёғдирувчи.
КОФУРГУН — кофур рангли, оқ тусли; оқ, оппоқ.
КОФУРПОШ — нур сочиш, ёришиш.
КОФФА//КОФА — ҳамма, барча.
КОХ — 1. кўшк, сарой, қаср;
2. фалак, осмон.
КОШИ — безакли, зийнатли, қошинли.
КОШИКОРЛИҒ — коши пишириш; коши билан нақшлаш.
КОШИФ — очувчи, кашф этувчи.
КОҲ//КАҲ — сомон; сарғайган, хасталанган.
КОҲИЙВАШ — сариқ рангли.
КОҲИЛ — суст, бўш; танбал, ялқов.
КОҲИН — ғойибдан хабар берувчи, авлиё; сеҳргар.
КУБ//КУП — 1, хум;
2. осмон, кўк.
КУБРО/КУБАРО/ — энг улуғ, энг буюк.
КУЙКАНАК. — шунқор.
КУКРА//КЎКРА — ғуриллаомоқ, гулдирамоқ.
КУЛ//КУЛЛ — ҳамма, барча, ҳар бири, ҳаммаси, барчаси.
КУЛАҲДОР — шоҳ, амалдор.
КУЛИЧА — кулча; тўгарак нарса.
КУЛЛИЁТ — 1. бир турдаги нарсаларнинг йиғиндиси;
2, шоирнинг асарлар тўплами;
3. бўлакларга бўлинадиган кўпликлар; ҳамма нарса.
КУЛЛИЙ — 1. тўлиқ, комил, ортиқ даражада;
2. умумий, асосий, муҳим;
3. бутунлай;, тамомила.

Театр

«АФАНДИНИНГ БЕШ ХОТИНИ»

Ҳамза номидаги ўзбек давлат академик драма театрида «Афандининг беш хотини» деб номланган янги спектакль премьераси бўлиб ўтди. Асар муаллифи — Иброҳим Содиқов. Уни режиссёр Марат Азимов саҳнага қўйган. Безакларини эса рассом — Убайдулла Сайдалиев ишлаган.

Комедия жанридаги бу спектаклда театр ўз анъаналарини давом эттирган. «Ялла» ансамблининг қўшиқларидан фойдаланиш томошага кўтаринкилик бағишлайди. Икки пардали бу асарнинг саҳна безаклари анвойилиги билан томошабин диққатини ўзига тортади.

Кўча-кўйда ҳазиллашиб юрувчи афанди бир куни подшо билан баҳслашиб қолади. Гап аёллар масаласида эди. Шу сабабли подшо афандига яна тўртта хотин олиб бериб роса таъзирини бермоқчи бўлади. Бешта хотини ўз никоҳига олган Насриддиннинг уйида ичакузди ҳангомалар юз беради.

Афанди ролини Ғайбулла Ҳожиев ижро этган. Унинг хотини Фотима ролида Малика Иброҳимова, кейинги хотинлари Таманнохон ролини Сайёра Юнусова, Жаннатой — Ширин Азизова, Зубайдахон — Гулчеҳра Иброҳимбекова ва Тўтихон ролини Малика Мухторова ўйнашган. Шуни таъкидлаш кераккки, Тўтихон ролининг Малика Мухторова ижросида талқин этилиши ўзбек театрига яна бир умидли, комик актриса кириб келаётганидан далолат беради.

Айниқса Хўжа Насриддин образи Ғайбулло Ҳожиев томонидан катта маҳорат билан жонлантирилган. Шу пайтгача бу ролни жуда кўплаб актёрлар кино ва театрларда ижро этишганди. Ғ. Ҳожиевнинг афандиси эса энг муваффақиятли чиққан ишлар сарасига кириши тайин.

Спектакль баъзи бир камчиликлардан ҳам ҳоли эмас. Барча халқ латифаларида ғолиб чиққан афанди нимагадир бу ерда енгилгандек бўлади. Асарнинг ғояси ҳам воқеалар ривожига яхши сингиб кетмаган.

Шундай бўлишига қарамай, бу спектаклга келган томошабин асло зерикмайди. Чунки анчадан буён бу каби асар саҳна юзини кўрмаган эди. Вақт ўтиши билан у сайқал топиб энг томошабоп спектакллар қаторига қўшилса, ажаб эмас.

Иброҳим ЖИЯН,
«Халқ сўзи» мухбири.

Изҳори дил.
Жўра БОБОРАҲМАТ олган сурат.

БОЛАЛАР ШИФОКОРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

Саховат кўрсатмоққа шошилинг

В. И. Ленин номидаги Болалар фондининг Ўзбекистон бўлими ва республика соғлиқни сақлаш вазирлиги болалар врачлари, неонтологлар, болалар юқумли касалликлар шифокорлари, анестезиологлар, реаниматорлар, акушер-гинекологларни республика вилоятларида болалар ҳаётини сақлаб қолиш ишлари учун ўтказиладиган кўрикка таклиф этади.

Кўрик муддати — 25 июлгача.

Жойларга 1 августда жўнаб кетилади.

Болалар фонди Қорақалпоғистон ва Хоразм вилоятига борувчиларга 350 сўмдан (асосий иш жойида ойлик маоши сақланган ҳолда), бошқа вилоятларга йўлланма олганларга 300 сўмдан мукофот ажратади. Ўз истакларига кўра ишга юборувчилар ўриндошлик асосида фаолият кўрсатишлари мумкин. Йўлкира, кунлик тамадди ва ижара ҳақи тўланади.

«Конкурсга» белгиси билан ҳужжатларни (диплом нусхаси, малака ошириш курсларидан ўтганлиги ҳақидаги гувоҳнома ва шахсий ариза) ушбу адресга юборинг:

700029, Тошкент шаҳри, Намойишлар хиёбони кўчаси, 1, Ўзбекистон Болалар фонди.

СССР ХАЛҚЛАРИ Х СПАРТАКИАДАСИДА

ОЛТИН, КУМУШ ВА БРОНЗА

Москвадан хушхабар келди. Ўзбекистон гимнасткачилари СССР халқлари Х спартакиадаси дастури бўйича ўтказилган мусобақаларда катта муваффақиятларга эришдилар. Олмалиқлик Розалия Галиева (устози Р. Б. Ишкова) ғўла устидаги машқларда олтин медални қўлга киритди. Шунингдек, у брусдаги машқлар учун кумуш, таяниб сакраш ва эркин машқларда бронза медалларига сазовор бўлди.

Тошкентлик яна бир гимнастикачи қиз Оксана Чусовитина (устози С. М. Кузнецова) ҳам зафар қучди. Унга эркин машқлардан кейин олтин, таяниб сакрашда иккинчи натижани кўрсатганлиги учун кумуш медаллар топширилди.

Шундай қилиб, икки гимнастикачимиз Ўзбекистон жамғармасига олтита медаль қўшди.

БУГУН: «Народное СЛОВО» саҳифаларида

Расмий хабарлар, республикамиз ҳаётига оид янгиликлар, халқ депутатлари Самарқанд шаҳар совети раиси А. Я. Якутиловнинг мақоласи биринчи саҳифадан ўрин олган.

Газетанинг иккинчи саҳифасида «Ўзбекистон ССРнинг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг қонуни билан танишишингиз мумкин.

Халқ депутатлари Сирдарё область совети раиси, область партия комитетининг биринчи секретари, Ўзбекистон ССР халқ депутати А. А. Айдарқуловнинг газета мухбири Н. Харьков билан учинчи саҳифадаги мулоқотда мустақиллик ҳақида фикр юритилади. Мухбир Л. Сониннг «Узагропром банк» бошқаруви раиси А. Ахадов билан суҳбатини ҳам шу саҳифада ўқишингиз мумкин.

Шунингдек, тўртинчи саҳифада «Узбытцентр», Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитети ва «Узбыттехника» ишлаб чиқариш бирлашмалари ҳамкорликда ўтказган ёш сартарошлар конкурсидан ҳисобот, табиат неъматларининг фойдаси ҳақида мақола ва бошқа янгиликлар билан танишасиз.

ЭШИТМАДИМ ДЕМАНГЛАР!

ЎЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ
30-ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

1991—1992 ўқув йили учун
қуйидаги ихтисослар бўйича

ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

9-СИНФ МАЪЛУМОТИГА ЭГА БЎЛГАН ЎҚУВЧИЛАР УЧУН (ўқиш муддати 3 йил);

— тепловоз машинисти ёрдамчиси;
— электровоз машинисти ёрдамчиси;
— рефрижераторли поездларнинг чилангар устаси;
— тепловозни созловчи III разрядли чилангар-уста, тепловоз машинистининг ёрдамчиси;
— тепловозни созловчи III разрядли чилангар-электрчи, электровоз машинистининг ёрдамчиси;
— газ ва электрпайвандловчи-сантехник;

11-СИНФНИ БИТИРГАНЛАР УЧУН (ўқиш муддати — 1 йил):

— авточилангар;
— газэлектрпайвандловчи-сантехник;
— тепловозни созловчи чилангар-уста;
— тепловозни созловчи чилангар-электрчи;

СОВЕТ АРМИЯСИ САФИДА ХИЗМАТ ҚИЛИБ ҚАЙТГАН ЎРТА МАЪЛУМОТЛИ ЁШЛАР УЧУН (ўқиш муддати — 1 йил);

— рефрижераторли поездларнинг механик устаси;
— тепловоз машинисти ёрдамчиси;
— йўловчи вагонларнинг кузатувчиси (йигит ва қизлар учун). Ўқишга қабул қилинганларга 81 сўм миқдорида стипендия берилади. Улар «Хабаровск — Москва», «Тошкент — Иркутск» поездларида ишлаб чиқариш амалиётини ўтказадилар.
— **Контакт тармоқлари электр созловчиси** мутахассислигини танлаган йигитлар учун ўқиш муддати 10 ой бўлиб, 120 сўм стипендия берилади. Бошқа шаҳардан келганлар ётоқхона билан таъминланади.

Билим юртини тугатганлар олий ўқув юртларига танловдан ташқари қабул қилинади, улар темир йўл транспорти ходимларига тегишли барча имтиёзлардан фойдаланадилар. Ишлаб чиқариш амалиёти даврида эса иш ҳақининг 50 фоизи берилади.

Ўқишга кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширадилар; билим юрти директори номига ариза, турар жойи (ота-онасининг ишхонаси)дан маълумотнома, 10 дона фотосурат (3×4 см ҳажмида), туғилганлиги тўғрисида гувоҳнома, паспорт ва ҳарбий билет.

Билим юрти манзилгоҳи: Тошкент шаҳри, Ленин райони, Червяков кўчаси, 12-уй. (1, 5, 26-трамвайларнинг «Фоменко кўчаси» бекати).

Телефон: 91-14-07.

С. И. КАДИШЕВ НОМЛИ 33-АВИАЦИЯ ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

ҚУЙИДАГИ ИХТИСОСЛАР БЎЙИЧА

ЎҚИШГА ОЛАДИ

— учиш аппаратларини йиғувчи чилангар;
— механика йиғув ишлари чилангари;
— кенг тармоқли станокчи;
— рақамли программа билан бошқариладиган станокларнинг оператори;
— токарь;
— фрезерчи;
— электр пайвандчи;
— тикувчи-мотористка.

ЎҚИШ МУДДАТИ:

Совет Армияси сафидан қайтганлар учун — 6 ой (бошқа шаҳарликлар учун ётоқхона бор).
11-синфни битирганлар учун — 10 ой.
Ойига 115 сўм стипендия ҳамда ишлаб чиқариш практикасидан тушган иш ҳақининг 50 фоизи тўланади.

ЎҚИШ ГУРУҲЛАР ТЎЛИШИГА ҚАРАБ БОШЛАНАДИ.

9-синфни битириб, 1—2 йиллик гуруҳларга қабул қилинганлар битиргандан сўнг касб эгаллаганликлари ҳақида ҳужжат оладилар.

Хоҳловчилар билим юрти қошидаги кечки мактабда ҳам ўқишлари мумкин.

3 йиллик гуруҳларга қабул қилинганлар тўлиқ ўрта маълумот ва касб эгаллаганликлари ҳақида диплом оладилар.

Ёшларга узлуксиз техникавий маълумот бериш мақсадида билим юрти Тошкент машинасозлик институти экспериментал ўқув илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси таркибига кирган. Умумий ўқиш муддати 7 йил бўлиб, биринчи поғонасида ўқиш 2 йил давомида билим юртида ўтади.

Кирувчилар математикадан (оғзаки), она тили (ёзма) имтиҳон топширадилар.

Битиргандан сўнг тўлиқ ўрта маълумот ва касб олганликлари ҳақида ҳужжат оладилар.

Ўқишни муваффақиятли тугатганлар Тошкент машинасозлик институти ёки авиация техникумида ўқишни давом эттирадилар.

9-синфни битириб, билим юртининг барча туридаги гуруҳларига қабул қилинган ҳамма ўқувчилар бепул кийимбош ва иссиқ овқат билан таъминланадилар.

ЎҚИШ МУДДАТИ УЗЛУКСИЗ МЕҲНАТ ФАОЛИЯТИГА КИРАДИ.

Машғулотлар ўзбек ва рус тилларида олиб борилади.
Ўқувчилар ўқиш даврида Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмасида ишчи ва хизматчилар учун жорий этилган имтиёзлардан ҳам фойдаланадилар.

ЎҚИШНИ ТУГАТГАНДАН СЎНГ ШУ КОРХОНАДА ИШ БИЛАН ТАЪМИНЛАНАДИЛАР.

Ўқиш 1 сентябрда бошланади.
Кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширадилар: директор номига ариза, 9-синфни тамомлаганлиги ҳақида ҳужжат ёки ўрта маълумот ҳақидаги аттестат, туғилганлик ҳақида гувоҳнома (паспорт, яшаш жойидан маълумотнома, ота-онасининг ишхонасидан маълумотнома, 6 донадан 3х4, 4х5 см. фотосурат.
Билим юрти манзилгоҳи: 700207, Тошкент шаҳри, Ҳамза райони, генерал Петров кўчаси, 331-уй, (30, 119, 151, 192, 110, 42, 44-автобуслар, 6, 29-трамвайларнинг «С. И. Кадишев номли билим юрти» бекати).
Телефонлар: 96-58-20, 96-39-72, 96-47-70.

ТЕКШИРИШ

Ўз ерида экин-тикин
Қилар эди Қўзивой,
Онласи тўқу тўкин,
Рўзғори бут, ўзи бой.
Экмоқ бўлиб беда пича,
Энди тушганди ишга.
Юқоридан бир Хўтикча
Кепқолди текширишга.
— Иҳо-иҳо, не қилаяпсан,
Қачон ақлинг пишади?
Беда экма, қовоқ эксанг
Мана бундоқ шишади.
Қовоқ экди Қўзи, яна
Шудгорни қайта бузиб,
Шу маҳалда келди, ана,
Қуёнбой кўзин сузиб:
— Бўлманг, ака,
ўзбилармон,
Қовоқ экманг сира ҳам.
Юқоридан шундай
фармон —
Бу ерга экинг карам.
Қўзи яна тушди ишга:—
Карам бўлса, карам-да.
Шу дам келиб
текширишга,
Эчки деди аламда:
— Ме-е, карамда
витамин оз,
Бунёд этинг тол боғи.
Тол эксангиз бўлади соз,
Мазалидир пўстлоғи...
Комиссия кетар келиб,
Келгани-ку яхши-я.
Текширишга-чи ишқилиб
Келмасин-да Нортуя.

Худойберди КОМИЛОВ.

КАТТАНИНГ АЙБИНИ КЕЧИРАР ҚОЗИ

(КИНОЯЛАР)

Тўрт-беш туп ғўзани молга едирган,
Айбдор саналиб, тўлади товон.
Минг-минг туп ғужумни қуртга ем қилган,
Тўқай қийратганлар юрибди омон.

* * *

Сувни булғаганнинг фатвоси маълум,
Макруҳ қилган киши танбеҳга сазо.
Денгиз қуритганлар қайга бўлмиш гум,
Уларга қонунда нега йўқ жазо?

* * *

Бировга порани юқиб қораси,
«Совға»нинг қасридан бошида тўқмоқ.
Миллионга етса ҳам олган пораси,
Қўлга тушмадими, демак у оппоқ.

* * *

Қоп кўтарганларни чайқовчи атаб,
Терговга судрашар, заиф ер қамчи.
Вагонлаб молларни ошириб пуллаб,
Ҳамён шиширганнинг ошиғи олчи.

* * *

Агар бўла олсанг, доим тўғри бўл,
Ҳалоллик пеша қил, эл сендан рози.
Магар ўғри бўлсанг, катта ўғри бўл,
Каттанинг айбини кечирар қози.

Фозил ЗОҲИД.

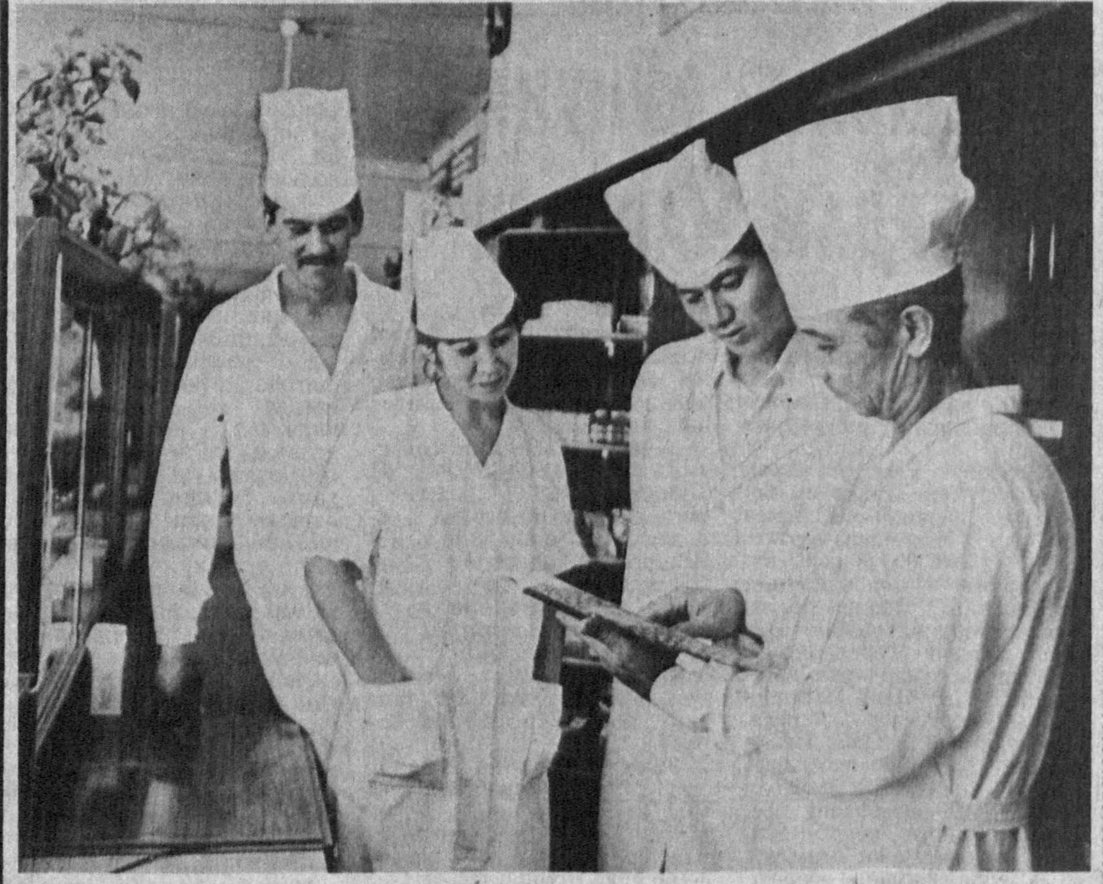

Экинлардаги зараркунанда ҳашаротлардан биологик усул билан қутулиш қийин кечаяпти. Шу боис аҳён-аҳёнда бўлса ҳам кимёвий дорилардан фойдаланишга тўғри келмоқда. Бу эса ҳаво, мева, сабзавот орқали инсон саломатлигига ўз таъсирини кўрсатади. Натижада турли касалликлар келиб чиқмоқда, дори-дармонлар эса етишмайди. Хом ашё тақчиллиги туфайли фармацевтика заводлари билан имзоланган шартнома бандлари тўла амал қилмаяпти. Шунга қарамай Тошлоқ районидаги марказий дорихона ходимлари аҳоли талабини қондиришга ҳаракат қилишаяпти. Аксарият дориларни шу ернинг ўзида тайёрлаш йўлга қўйилган.

СУРАТДА: (ўнгдан) тайёр дорилар бўлими мудири У. Ортиқов, муассаса ҳисобчиси М. Ҳомиджонов, дорихона ходимлари О. Орипова, Ҳ. Эргашевлар иш бошлаш олдидан.

Еркин ВОТИР олган сурат.

Бош муҳаррир: Аҳмаджон МУХТОРОВ.

Таҳрир хайъати: Анвар ЖЎРАБОЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ, Абдували ИМОМАЛИЕВ, Йўлдош ИСМОИЛОВ, Тоҳир МИРҲОДИЕВ, Турғун НАЗАРОВ (масъул котиб), Ҳабибулла ОЛИМЖОНОВ, Абдукарим РАҲИМБЕРДИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), Азим СУЮН, Тоиба ТУЛАГАНОВА, Муҳтарама УЛУҒОВА, Сайди УМИРОВ, Норбобо ШАКАРОВ, Муҳаммад Содиқ Муҳаммад ЮСУФ, Ориф ЮНУС.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП
Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 19-уй.

Босишга топшириш вақти 21.00
Босишга топширилди: 21.00.
Индекс: 64608. 5717-буюртма.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12